



Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 16ης Φεβρουαρίου 2023¹

Υπόθεση C-756/21

X

κατά

**International Protection Appeals Tribunal,
Minister for Justice and Equality,
Ireland,
Attorney General**

[αίτηση του High Court (ανωτέρου δικαστηρίου, Ιρλανδία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος του πρόσφυγα –
Αίτηση επικουρικής προστασίας – Αξιολόγηση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας –
Καθήκον συνεργασίας του κράτους μέλους με τον αιτούντα – Περιεχόμενο –
Δικαστικός έλεγχος – Περιεχόμενο – Εύλογη προθεσμία για την έκδοση αποφάσεως –
Μη τήρηση – Συνέπειες – Γενική αξιοπιστία του αιτούντος – Κριτήρια αξιολόγησης»

I. Εισαγωγή

1. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4 της οδηγίας 2004/83/ΕΚ² καθώς και των άρθρων 8 και 23 της οδηγίας 2005/85/ΕΚ³.

2. Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο αναιρέσεως που άσκησε ο προσφεύγων και νυν αναιρεσείων (στο εξής: αναιρεσείων) της κύριας δίκης, X, υπήκοος τρίτης χώρας, κατά της αποφάσεως του International Protection Appeals Tribunal (δικαστηρίου αρμόδιου επί προσφυγών σε υποθέσεις διεθνούς προστασίας, Ιρλανδία, στο εξής: IPAT) με την οποία απορρίφθηκαν οι προσφυγές που είχε ασκήσει κατά των απορριπτικών αποφάσεων επί των αιτήσεων του χορηγήσεως ασύλου και επικουρικής προστασίας. Πρόκειται για διαφορά μεταξύ, αφενός, του αναιρεσειόντος της κύριας δίκης και, αφετέρου, του IPAT, του Minister for Justice and Equality (Υπουργού Δικαιοσύνης και Ισότητας, Ιρλανδία), της Ιρλανδίας και του Attorney General (γενικού εισαγγελέα, Ιρλανδία) (στο εξής από κοινού: καθών).

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

² Οδηγία του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (ΕΕ 2004, L 304, σ. 12).

³ Οδηγία του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα (ΕΕ 2005, L 326, σ. 13).

3. Το High Court (ανώτερο δικαστήριο, Ιρλανδία) υποβάλλει επτά προδικαστικά ερωτήματα τα οποία διαρθρώνονται σε τρεις θεματικούς ενότητες που αφορούν, πρώτον, το περιεχόμενο του καθήκοντος συνεργασίας της αποφαινόμενης αρχής με τον αιτούντα διεθνή προστασία και τις συνέπειες ενδεχόμενης παραβάσεως του καθήκοντος αυτού· δεύτερον, τις συνέπειες της παράλειψης λήψεως αποφάσεως επί των αιτήσεων ασύλου και διεθνούς προστασίας εντός εύλογης προθεσμίας και, τρίτον, τις επιπτώσεις που έχει για τη συνολική αξιοπιστία του αιτούντος ψευδής δήλωση που είχε παραθέσει αρχικώς στην αίτησή του, την οποία ο αιτών στη συνέχεια ανακάλεσε με την πρώτη ευκαιρία και αφού παρέσχε εξηγήσεις.

II. Το νομικό πλαίσιο

A. Το διεθνές δίκαιο

4. Σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του άρθρου 1, τμήμα Α, παράγραφος 2, της Συμβάσεως περί του καθεστώτος των προσφύγων⁴, ο όρος «πρόσφυξ» εφαρμόζεται σε κάθε πρόσωπο το οποίο, «συνεπεία [...] δεδικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποία έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύη της προστασίας της χώρας ταύτης ή, εάν μη έχον υπηκοότητα τινά και ευρισκόμενον [...] εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους αυτού διαμονής, δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να επιστρέψη εις ταύτην».

B. Το δίκαιο της Ένωσης

5. Πέραν ορισμένων διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου και συγκεκριμένα, των άρθρων 41 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), κρίσιμα στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως είναι το άρθρο 4 και το άρθρο 15, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/83⁵ καθώς και το άρθρο 8, παράγραφοι 2 και 3, το άρθρο 23, παράγραφοι 1 και 2, και το άρθρο 39, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2005/85⁶.

III. Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

6. Ο αναιρεσείων της κύριας δίκης είναι υπήκοος Πακιστάν, ο οποίος αφίχθη στην Ιρλανδία την 1η Ιουλίου 2015, αφού διέμεινε, προηγουμένως, στο Ηνωμένο Βασίλειο από το 2011 έως το 2015 χωρίς να υποβάλει αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας.

⁴ Σύμβαση υπογραφείσα στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 [*United Nations Treaty Series*, τεύχος 189, σ. 150, αριθ. 2545 (1954)] και τεθείσα σε ισχύ στις 22 Απριλίου 1954, όπως συμπληρώθηκε με το Πρωτόκολλο περί του καθεστώτος των προσφύγων, το οποίο συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 31 Ιανουαρίου 1967 και τέθηκε σε ισχύ στις 4 Οκτωβρίου 1967 (στο εξής: Σύμβαση της Γενεύης).

⁵ Η οδηγία 2004/83 αντικαταστάθηκε και καταργήθηκε από την οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ 2011, L 337, σ. 9). Όμως, καθόσον η Ιρλανδία δεν συμμετέχει στην τελευταία αυτή οδηγία, η οδηγία 2004/83 εξακολουθεί να εφαρμόζεται στο εν λόγω κράτος μέλος. Βλ. αιτιολογική σκέψη 50 και άρθρο 40 της οδηγίας 2011/95.

⁶ Η οδηγία 2005/85 αντικαταστάθηκε και καταργήθηκε από την οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (ΕΕ 2013, L 180, σ. 60). Όμως, καθόσον η Ιρλανδία δεν συμμετέχει στην τελευταία αυτή οδηγία, η οδηγία 2005/85 εξακολουθεί να εφαρμόζεται στο εν λόγω κράτος μέλος. Βλ. άρθρο 53 της οδηγίας 2013/32.

7. Στις 2 Ιουλίου 2015 ο αναιρεσείων της κύριας δίκης υπέβαλε αίτηση για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα στην Ιρλανδία. Η αίτηση αυτή, η οποία αρχικώς στηρίχθηκε σε ψευδή δήλωση την οποία ο αναιρεσείων της κύριας δίκης, στη συνέχεια, ανακάλεσε, στηρίχθηκε στο πραγματικό περιστατικό ότι βίωσε σε άμεση εγγύτητα τρομοκρατική βομβιστική επίθεση η οποία έλαβε χώρα σε κηδεία στο Πακιστάν και προκάλεσε τον θάνατο 40 περίπου ατόμων, μεταξύ των οποίων και δύο γνωστών του. Ο αναιρεσείων της κύριας δίκης ισχυρίστηκε ότι επηρεάστηκε βαθύτατα από το γεγονός αυτό, με αποτέλεσμα να φοβάται να ζήσει στο Πακιστάν και να φοβάται ότι θα υποστεί σοβαρή βλάβη αν επιστρέψει εκεί. Δήλωσε ότι πάσχει από άγχος, κατάθλιψη και διαταραχές ύπνου. Η αίτησή του απορρίφθηκε στις 14 Νοεμβρίου 2016 από το Office of the Refugee Applications Commissioner (Γραφείο επιτρόπου για αιτήσεις προσφύγων, Ιρλανδία).

8. Στις 2 Δεκεμβρίου 2016 ο αναιρεσείων της κύριας δίκης άσκησε προσφυγή κατά της ως άνω αποφάσεως ενώπιον του Refugee Appeals Tribunal (δικαστηρίου αρμόδιου επί προσφυγών σε υποθέσεις που αφορούν το καθεστώς του πρόσφυγα, Ιρλανδία). Η διαδικασία επί της προσφυγής ανεστάλη εξαιτίας τροποποιήσεων της νομοθεσίας που επήλθαν στις 31 Δεκεμβρίου 2016 λόγω της έναρξης ισχύος του International Protection Act 2015 (νόμου του 2015 περί διεθνούς προστασίας) ο οποίος ενοποίησε τις προϊσχύσασες επιμέρους διαδικασίες παροχής διεθνούς προστασίας και συνέστησε, μεταξύ άλλων, το International Protection Office (Γραφείο διεθνούς προστασίας, Ιρλανδία, στο εξής: IPO) και το IPAT.

9. Στις 13 Μαρτίου 2017 ο αναιρεσείων της κύριας δίκης υπέβαλε αίτηση για την παροχή επικουρικής προστασίας, η οποία απορρίφθηκε από το IPO στις 29 Φεβρουαρίου 2018. Στις 13 Φεβρουαρίου 2018 άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του IPAT.

10. Με απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2019, το IPAT απέρριψε αμφότερες τις προσφυγές.

11. Στις 7 Απριλίου 2019 ο αναιρεσείων της κύριας δίκης άσκησε αίτηση αναίρεσεως ενώπιον του High Court (ανωτέρου δικαστηρίου) με αίτημα την εξαφάνιση της ως άνω αποφάσεως του IPAT.

12. Προς στήριξη της ως άνω αιτήσεως αναίρεσεως, ο αναιρεσείων της κύριας δίκης υποστηρίζει, πρώτον, ότι οι πληροφορίες σχετικά με τη χώρα καταγωγής τις οποίες χρησιμοποίησε το IPAT και αφορούσαν το χρονικό διάστημα μεταξύ 2015 και 2017 ήταν ελλιπείς και παρωχημένες, με αποτέλεσμα το IPAT να μη λάβει υπόψη την κατάσταση που επικρατούσε στο Πακιστάν κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως της 7ης Φεβρουαρίου 2019. Επιπλέον, το IPAT δεν εξέτασε δεόντως τις πληροφορίες που είχε στη διάθεσή του.

13. Δεύτερον, το χρονικό διάστημα που παρήλθε μέχρι την έκδοση αποφάσεως επί της αιτήσεως της 2ας Ιουλίου 2015 είναι προδήλως μη εύλογο και συνιστά παραβίαση της αρχής της αποτελεσματικότητας, παράβαση του άρθρου 47 του Χάρτη καθώς και παράβαση των ελάχιστων απαιτήσεων που θεσπίζονται από το δίκαιο της Ένωσης.

14. Τρίτον, το IPAT ενημερώθηκε για την κατάσταση της ψυχικής υγείας του αναιρεσειόντος της κύριας δίκης, πλην όμως δεν μερίμνησε ώστε να έχει στη διάθεσή του όλα τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία που θα του επέτρεπαν να αποφανθεί ορθώς επί των αιτήσεων. Ειδικότερα, το ως άνω δικαστήριο θα έπρεπε να είχε ζητήσει ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη, η οποία χρησιμοποιείται εν γένει για την υποστήριξη αιτήσεων ασύλου προσώπων που έχουν υποστεί βασανιστήρια, ή ακόμη και άλλη πραγματογνωμοσύνη σχετικά με την κατάσταση της ψυχικής υγείας του αναιρεσειόντος της κύριας δίκης.

15. Τέταρτον, όσον αφορά άλλα κρίσιμα για την αίτησή του στοιχεία, στον αναιρεσίοντα της κύριας δίκης δεν αναγνωρίστηκε το ευεργέτημα της αμφιβολίας, μολονότι δεν διαπιστώθηκε και δεν συνεκτιμήθηκε δεόντως η κατάσταση της ψυχικής του υγείας. Επομένως, ορισμένα κρίσιμα στοιχεία της επιχειρηματολογίας του είτε δεν εξακριβώθηκαν είτε αγνοήθηκαν και ουδεμία συνεργασία υπήρξε μεταξύ αυτού και των αρμόδιων οργάνων, ιδίως όσον αφορά την εν λόγω ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη.

16. Πέμπτον, υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως, που χαρακτηρίζονται από το γεγονός ότι ο αναιρεσιών της κύριας δίκης παραδέχθηκε ότι η προηγούμενη εκ μέρους του παράθεση των γεγονότων ήταν ψευδής και ότι ήταν πιθανό να πάσχει από προβλήματα ψυχικής υγείας, το συμπέρασμα ότι δεν είναι αξιόπιστος όσον αφορά βασικές πτυχές των ισχυρισμών του στερείται λογικού ερείσματος.

17. Το High Court (ανώτερο δικαστήριο) εκτιμά, κατ' αρχάς, ότι το IPAT παρέβη το καθήκον συνεργασίας που υπείχε, καθόσον δεν έλαβε επαρκείς πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής ούτε ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη. Ωστόσο, διερωτάται αν το IPAT υποχρεούται βάσει του δικαίου της Ένωσης να λάβει τέτοια πραγματογνωμοσύνη και αν είναι συμβατό με το δίκαιο της Ένωσης να απαιτεί, βάσει του εθνικού δικαίου, από τον αναιρεσίοντα της κύριας δίκης να αποδείξει, προκειμένου να επιτύχει την εξαφάνιση της αποφάσεως του IPAT, την ύπαρξη ζημίας συνεπεία της ως άνω παραβάσεως.

18. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, στη συνέχεια, ποιες συνέπειες πρέπει να συναγάγει από την παρέλευση χρονικού διαστήματος πλέον των τρεισήμισι ετών από την κατάθεση της αιτήσεως στις 2 Ιουλίου 2015 έως την έκδοση της αποφάσεως του IPAT στις 7 Φεβρουαρίου 2019, το οποίο θεωρεί μη εύλογο.

19. Τέλος, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον μία και μόνον ψευδής δήλωση την οποία ο αναιρεσιών της κύριας δίκης ανακάλεσε με την πρώτη ευκαιρία αφού έδωσε εξηγήσεις, μπορεί να δικαιολογήσει την αμφισβήτηση της γενικής αξιοπιστίας του.

20. Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο, με απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2021, η οποία περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 9 Δεκεμβρίου 2021, το High Court (ανώτερο δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Σε περίπτωση πλήρους παραβάσεως της υποχρεώσεως συνεργασίας όπως αυτή περιγράφεται στη σκέψη 66 της [αποφάσεως Μ.⁷], στο πλαίσιο αιτήσεως παροχής επικουρικής προστασίας, καθίσταται η εξέταση της οικείας αιτήσεως “άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας” υπό την έννοια της [αποφάσεως Επιτροπή κατά Γερμανίας⁸];
- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο [πρώτο ερώτημα], πρέπει η προαναφερθείσα παράβαση της υποχρεώσεως συνεργασίας να παρέχει, άνευ ετέρου, στον αιτούντα το δικαίωμα να ζητήσει την εξαφάνιση της αποφάσεως;
- 3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο [δεύτερο ερώτημα], ποιος υποχρεούται να αποδείξει ότι η απορριπτική απόφαση θα ήταν διαφορετική εάν το αρμόδιο για τη λήψη της αποφάσεως όργανο είχε συνεργαστεί δεόντως;

⁷ Απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Νοεμβρίου 2012 (C-277/11, στο εξής: απόφαση Μ., EU:C:2012:744).

⁸ Απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2015 (C-137/14, EU:C:2015:683).

- 4) Σε περίπτωση μη εκδόσεως αποφάσεως επί της αιτήσεως παροχής διεθνούς προστασίας εντός ευλόγου χρόνου, έχει ο αιτών δικαίωμα να ζητήσει την εξαφάνιση της [απορριπτικής] αποφάσεως όταν αυτή εκδοθεί;
- 5) Απαλλάσσει η καθυστέρηση στην τροποποίηση του εφαρμοστέου, εντός κράτους μέλους, νομοθετικού πλαισίου για την προστασία των αιτούντων άσυλο το κράτος μέλος από την υποχρέωση εφαρμογής ενός συστήματος διεθνούς προστασίας το οποίο θα διασφάλιζε την έκδοση αποφάσεως επί της αιτήσεως παροχής προστασίας εντός ευλόγου χρόνου;
- 6) Στην περίπτωση που τα σχετικά με την κατάσταση της ψυχικής υγείας του αιτούντος αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζονται ενώπιον οργάνου αρμόδιου για τη λήψη αποφάσεως σε υποθέσεις διεθνούς προστασίας δεν είναι επαρκή, πλην όμως συντρέχουν ορισμένες ενδείξεις ότι ο αιτών ενδέχεται να αντιμετωπίζει τέτοιου είδους προβλήματα, έχει το εν λόγω όργανο λήψης αποφάσεων, σύμφωνα με την υποχρέωση συνεργασίας που μνημονεύεται στην [απόφαση M. (σκέψη 66)], ή κατ' άλλο τρόπο, υποχρέωση να προβεί σε περαιτέρω διερεύνηση ή οποιαδήποτε άλλη υποχρέωση προτού καταλήξει στην έκδοση οριστικής απόφασης;
- 7) Στην περίπτωση που κράτος μέλος εκπληρώνει την κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας [2004/83] υποχρέωση αξιολογήσεως των συναφών στοιχείων μιας αιτήσεως, επιτρέπεται να διαπιστώσει, χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις, ότι η γενική αξιοπιστία του αιτούντος δεν αποδείχθηκε λόγω ενός και μόνον αναληθούς στοιχείου, το οποίο, στη συνέχεια, διευκρινίστηκε και ανακλήθηκε με την πρώτη εύλογη ευκαιρία;»

IV. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

21. Το αιτούν δικαστήριο ζήτησε η υπό κρίση υπόθεση να εξεταστεί με την επείγουσα προδικαστική διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 107 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.
22. Στις 17 Δεκεμβρίου 2021 το πρώτο τμήμα του Δικαστηρίου αποφάσισε, κατόπιν προτάσεως του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να μην κάνει δεκτό το αίτημα αυτό.
23. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν ο αναιρεσείων της κύριας δίκης, οι καθών, η Γερμανική και η Ολλανδική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο αναιρεσείων της κύριας δίκης, η Ιρλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή συμμετείχαν στην επ' ακροατηρίου συζήτηση της 16ης Νοεμβρίου 2022.
24. Με αίτημα παροχής διευκρινίσεων που απηύθυνε το Δικαστήριο στις 20 Σεπτεμβρίου 2022, κάλεσε το αιτούν δικαστήριο να παράσχει διευκρινίσεις σχετικά με την εφαρμοστέα νομοθεσία και τη λειτουργία που επιτελεί το IPAT. Το αιτούν δικαστήριο απάντησε με έγγραφο της 21ης Οκτωβρίου 2022.

V. Επί του παραδεκτού

25. Οι καθών αμφισβητούν το παραδεκτό των επτά προδικαστικών ερωτημάτων.

26. Πρώτον, υποστηρίζουν ότι το πρώτο προδικαστικό ερώτημα είναι υποθετικής φύσεως, στον βαθμό που στηρίζεται σε παραδοχή η οποία δεν τεκμηριώνεται από το αιτούν δικαστήριο, και συγκεκριμένα, για δύο λόγους. Αφενός, αντιθέτως προς όσα υποδηλώνει η διατύπωση του ερωτήματος αυτού, το αιτούν δικαστήριο δεν προέβη σε διαπίστωση «πλήρους παραβάσεως της υποχρέωσης συνεργασίας» και δεν θα μπορούσε να προβεί σε τέτοια διαπίστωση με βάση τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως. Αφετέρου, με το εν λόγω προδικαστικό ερώτημα το Δικαστήριο καλείται να αποφανθεί επί των συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών, πράγμα που δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητά του. Κατά τους καθών, το ίδιο σκεπτικό ισχύει και για το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα λόγω του συσχετισμού τους με το πρώτο ερώτημα.

27. Δεύτερον, οι καθών υποστηρίζουν ότι το τέταρτο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα είναι επίσης υποθετικά, δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο δεν διαπίστωσε παράβαση της υποχρέωσης εκδόσεως αποφάσεως εντός εύλογης προθεσμίας.

28. Τρίτον, οι καθών θεωρούν ότι το έκτο προδικαστικό ερώτημα δεν είναι αναγκαίο για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, δεδομένου ότι το IPAT έλαβε υπόψη τα ιατρικά αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε ο αναιρεσείων της κύριας δίκης, χωρίς να τα αμφισβητήσει.

29. Τέλος, τέταρτον, οι καθών προβάλλουν ότι το έβδομο προδικαστικό ερώτημα είναι υποθετικής φύσεως και, ως εκ τούτου, δεν πρέπει να απαντηθεί, στον βαθμό που ο αναιρεσείων της κύριας δίκης διευκρίνισε ότι δεν αμφισβητεί τα συμπεράσματα του IPAT σχετικά με την αξιοπιστία του και, αντιθέτως προς όσα υποδηλώνει η διατύπωση του εν λόγω προδικαστικού ερωτήματος, η ψευδής δήλωση δεν ήταν το μοναδικό στοιχείο βάσει του οποίου το IPAT έκρινε ότι δεν αποδεικνύεται η αξιοπιστία του αναιρεσείοντος της κύριας δίκης. Συναφώς, άλλα κρίσιμα ζητήματα αφορούσαν το γεγονός ότι ο αναιρεσείων της κύριας δίκης επικαλέστηκε ουσιώδη στοιχεία σε σχέση με γεγονότα του παρελθόντος πολύ αργά και ότι στην αρχική του αίτηση δεν είχε ζητήσει διεθνή προστασία.

30. Οι ανωτέρω αντιρρήσεις δεν με πείθουν.

31. Υπενθυμίζω ότι, κατά πάγια νομολογία, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη όταν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα τα οποία του υποβάλλονται⁹.

32. Στο πλαίσιο αυτό, δύσκολα θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι τα προδικαστικά ερωτήματα δεν έχουν καμία σχέση με το υποστατό, είναι υποθετικά ή δεν παρέχουν τα αναγκαία πραγματικά στοιχεία.

33. Εν προκειμένω, όσον αφορά την προβαλλόμενη υποθετική φύση του πρώτου, του δεύτερου, του τρίτου και του έκτου προδικαστικού ερωτήματος, είναι, ασφαλώς, αληθές ότι τα αναφερόμενα από το αιτούν δικαστήριο πραγματικά στοιχεία δεν συνιστούν ενδείξεις «πλήρους παραβάσεως της υποχρέωσης συνεργασίας» εκ μέρους του IPAT¹⁰. Ωστόσο, από τα ανωτέρω ερωτήματα προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ακριβώς εάν τα πραγματικά αυτά στοιχεία συνιστούν παράβαση του καθήκοντος συνεργασίας των αρμόδιων αρχών με τον

⁹ Βλ., προσφάτως, απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2022, VD και SR (C-339/20 και C-397/20, EU:C:2022:703, σκέψη 57).

¹⁰ Όσον αφορά τη διατύπωση του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, επισημαίνω ότι αρχίζει με τη φράση «σε περίπτωση».

αιτούντα και ως προς τις ενδεχόμενες συνέπειες που πρέπει να συναγάγει από μια τέτοια διαπίστωση, λαμβανομένων υπόψη των περιορισμών που το εθνικό δίκαιο επιβάλλει στις εν λόγω αρχές¹¹.

34. Όσον αφορά το τέταρτο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, ούτε το γεγονός ότι το αιτούν δικαστήριο δεν έχει ακόμη διαπιστώσει παράβαση της υποχρέωσης εκδόσεως αποφάσεως εντός εύλογης προθεσμίας, αλλά εξετάζει το ενδεχόμενο αυτό, αποτελεί επαρκή λόγο για να συναχθεί, εν προκειμένω, το συμπέρασμα ότι πρόκειται για υποθετικά ερωτήματα.

35. Περαιτέρω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το έκτο προδικαστικό ερώτημα αφορά την ενδεχόμενη υποχρέωση να ληφθεί ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη επιπλέον της προσκομισθείσας από τον αναιρεσείοντα της κύριας δίκης. Το γεγονός ότι το IPAT έλαβε υπόψη τα ιατρικά στοιχεία που προσκόμισε ο ενδιαφερόμενος, χωρίς να τα αμφισβητήσει, δεν σχετίζεται με την ως άνω υποχρέωση και δεν μπορεί να θέσει εν αμφιβόλω τη λυσιτέλεια του συγκεκριμένου προδικαστικού ερωτήματος.

36. Όσον αφορά, τέλος, το έβδομο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να επισημανθεί ότι οι καθών αμφισβητούν τις πραγματικές διαπιστώσεις του αιτούντος δικαστηρίου, καθώς και την εκτίμησή του ως προς τη λυσιτέλεια του συγκεκριμένου προδικαστικού ερωτήματος για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης. Ωστόσο, η διαπίστωση και η αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών που αφορούν την αξιοπιστία του αναιρεσείοντος της κύριας δίκης δεν απόκειται στο Δικαστήριο αλλά στο αιτούν δικαστήριο.

37. Συνοψίζοντας, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να προσδιορίσει τα νομικά διακυβεύματα μιας υποθέσεως για την οποία απαιτείται η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης.

38. Ως εκ τούτου, τα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να κριθούν παραδεκτά και να εξετασθούν επί της ουσίας.

VI. Επί της ουσίας

A. Γενικές εκτιμήσεις επί της ερμηνείας των οδηγιών 2004/83 και 2005/85

39. Φρονώ ότι είναι χρήσιμο, προτού υπεισέλθω στην εξέταση των προδικαστικών ερωτημάτων, να υπενθυμίσω εν συντομία το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι οδηγίες 2004/83 και 2005/85.

40. Κατά πρώτον, θα ήθελα να επισημάνω ότι από την αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2004/83 προκύπτει ότι η Σύμβαση της Γενεύης αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς νομικού καθεστώτος για την προστασία των προσφύγων. Ομοίως, από τις αιτιολογικές σκέψεις 16 και 17 της ως άνω οδηγίας προκύπτει ότι οι διατάξεις σχετικά με τις προϋποθέσεις για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα, καθώς και σχετικά με το περιεχόμενο του καθεστώτος αυτού θεσπίστηκαν ούτως ώστε οι αρμόδιοι εθνικοί φορείς των κρατών μελών να καθοδηγούνται κατά την εφαρμογή της Συμβάσεως αυτής, βασιζόμενοι σε κοινές έννοιες και κοινά κριτήρια¹². Επιπλέον, όσον αφορά την οδηγία 2005/85, από τις αιτιολογικές της σκέψεις 2, 3, 5 και 7 προκύπτει ότι θεσπίζει ένα κοινό πλαίσιο εγγυήσεων το οποίο καθιστά δυνατή την πλήρη

¹¹ Σχετικά με τους περιορισμούς αυτούς, βλέπε σημείο 17 των παρουσών προτάσεων.

¹² Βλ. αποφάσεις της 2ας Μαρτίου 2010, Salahadin Abdulla κ.λπ. (C-175/08, C-176/08, C-178/08 και C-179/08, EU:C:2010:105, σκέψη 52), καθώς και της 3ης Μαρτίου 2022, Secretary of State for the Home Department (Καθεστώς πρόσφυγα απάτριδος παλαιστινιακής καταγωγής) (C-349/20, EU:C:2022:151, σκέψη 39).

συμμόρφωση με την εν λόγω Σύμβαση. Το άρθρο 33 της Συμβάσεως κατοχυρώνει την αρχή της μη επαναπροωθήσεως. Η αρχή αυτή κατοχυρώνεται ως θεμελιώδες δικαίωμα βάσει του άρθρου 18 και του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη¹³.

41. Επομένως, οι διατάξεις των οδηγιών 2004/83 και 2005/85 πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της όλης οικονομίας και του σκοπού αυτών, τηρουμένων της Συμβάσεως της Γενεύης και των κατά το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ λοιπών συναφών συμβάσεων¹⁴. Επιπλέον, κατά την ερμηνεία αυτή θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 2004/83 και την αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας 2005/85, ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων που αναγνωρίζει ο Χάρτης¹⁵.

42. Κατά δεύτερον, θα ήθελα επίσης να επισημάνω ότι, ενώ σκοπός της οδηγίας 2004/83 είναι η θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση υπηκόων τρίτων χωρών ως προσώπων που απολαμβάνουν διεθνούς προστασίας και ο καθορισμός του περιεχομένου της προστασίας αυτής, σκοπός της οδηγίας 2005/85 είναι να θεσπίσει ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεων, αποσαφηνίζοντας παράλληλα τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο.

43. Σε αυτό το πλαίσιο θα ασχοληθώ με τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο. Κατ' αρχάς, θα εξετάσω το περιεχόμενο του καθήκοντος που υπέχει η αποφαινόμενη αρχή να συνεργαστεί με τον αιτούντα διεθνή προστασία, σύμφωνα με το άρθρο 4 της οδηγίας 2004/83, καθώς και τις συνέπειες που συνάγονται από ενδεχόμενη παράβαση του καθήκοντος αυτού (υπό Β). Στη συνέχεια, θα επικεντρωθώ στις συνέπειες της μη εκδόσεως αποφάσεων επί αιτήσεων ασύλου και χορηγήσεως διεθνούς προστασίας εντός εύλογης προθεσμίας υπό το πρίσμα του άρθρου 23 της οδηγίας 2005/85 (υπό Γ). Τέλος, θα εξετάσω το ζήτημα της γενικής αξιοπιστίας του αιτούντος (υπό Δ).

Β. Επί του περιεχομένου του καθήκοντος συνεργασίας και των συνεπειών από την παράβασή του (πρώτο, δεύτερο, τρίτο και έκτο προδικαστικό ερώτημα)

44. Με το πρώτο, το δεύτερο, το τρίτο και το έκτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία προτείνω να απαντηθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το καθήκον συνεργασίας που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 επιβάλλει στην αρμόδια για τη λήψη αποφάσεως αρχή να λαμβάνει επικαιροποιημένες πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής του αιτούντος άσυλο και διεθνή προστασία και, εφόσον υπάρχουν ενδείξεις για προβλήματα ψυχικής υγείας τα οποία ενδέχεται να οφείλονται σε τραυματικό γεγονός που επήλθε στη χώρα αυτή, ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη για την ψυχική του υγεία. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, επιπλέον, αν η παράβαση του ως άνω καθήκοντος μπορεί, αφ' εαυτής, να οδηγήσει στην ακύρωση της απορριπτικής αποφάσεως επί των αιτήσεων ή αν μπορεί να απαιτηθεί από τον αιτούντα να αποδείξει ότι η απόφαση θα ήταν, ενδεχομένως, διαφορετική αν δεν υφίστατο τέτοια παράβαση.

¹³ Απόφαση της 19ης Ιουνίου 2018, Gnandi (C-181/16, EU:C:2018:465, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹⁴ Πρώην άρθρο 63, πρώτο εδάφιο, σημείο 1, ΕΚ.

¹⁵ Όσον αφορά την οδηγία 2004/83, βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 2ας Μαρτίου 2010, Salahadin Abdulla κ.λπ. (C-175/08, C-176/08, C-178/08 και C-179/08, EU:C:2010:105, σκέψεις 53 και 54), καθώς και της 3ης Μαρτίου 2022, Secretary of State for the Home Department (Καθεστώς πρόσφυγα απάτριδος παλαιστινιακής καταγωγής) (C-349/20, EU:C:2022:151, σκέψη 40). Όσον αφορά την οδηγία 2005/85, βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 28ης Ιουλίου 2011, Samba Diouf (C-69/10, EU:C:2011:524, σκέψη 34), και της 31ης Ιανουαρίου 2013, D. και Α. (C-175/11, EU:C:2013:45, σκέψη 58).

45. Φρονώ ότι η απάντηση στα ως άνω προδικαστικά ερωτήματα μπορεί να δοθεί εξετάζοντας την έννοια του καθήκοντος συνεργασίας που υπέχουν τα κράτη μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 4 της οδηγίας 2004/83.

1. Επί της έννοιας του καθήκοντος συνεργασίας των κρατών μελών

46. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι οι πληροφορίες που παρέσχε ο αιτών για τη χώρα καταγωγής του δεν ήταν επικαιροποιημένες, ακόμη και κατά το χρονικό σημείο προσκομίσεώς τους από τον αιτούντα. Ειδικότερα, στο πλαίσιο μιας κρίσιμης διαπίστωσης στην επίδικη απόφαση¹⁶, το IPAT αναφέρεται σε μια διερευνητική αποστολή της Αυστρίας του έτους 2015¹⁷ και σε μια έκθεση της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (HCR) του 2017¹⁸. Κατά το αιτούν δικαστήριο, τα εν λόγω στοιχεία δεν δύνανται, αυτά καθεαυτά, να θεωρηθούν επικαιροποιημένες πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής στο πλαίσιο της ως άνω αποφάσεως η οποία εκδόθηκε στις 7 Φεβρουαρίου 2019¹⁹. Επομένως, βάσει του άρθρου 4 της οδηγίας 2004/83, όπως ερμηνεύθηκε από το Δικαστήριο στην απόφαση Μ., το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το IPAT παρέβη την υποχρέωση συνεργασίας που υπέχει, καθόσον δεν έλαβε κατάλληλες και επικαιροποιημένες πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής του αιτούντος.

47. Φρονώ ότι η προσέγγιση αυτή είναι κατ' αρχήν εύλογη. Ωστόσο, είναι σκόπιμο να διευκρινιστούν ορισμένα σημεία.

48. Υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από τον τίτλο του, το άρθρο 4 της οδηγίας 2004/83 αφορά την «αξιολόγηση των γεγονότων και περιστάσεων» των αιτήσεων διεθνούς προστασίας. Κατά το Δικαστήριο, η «αξιολόγηση» αυτή γίνεται σε δύο αυτοτελή στάδια. Το μεν πρώτο αφορά τη διαπίστωση της συνδρομής των πραγματικών περιστατικών που αποδεικνύουν τη βασιμότητα της αιτήσεως, ενώ το δεύτερο τη νομική εκτίμηση των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων, προκειμένου να διαπιστωθεί αν πληρούνται, υπό το φως των πραγματικών περιστατικών της συγκεκριμένης υποθέσεως, οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που θέτουν τα άρθρα 9 και 10 ή 15 της οδηγίας 2004/83 για την παροχή διεθνούς προστασίας²⁰.

49. Στο πλαίσιο αυτό, τίθεται το ζήτημα της πρακτικής σημασίας του καθήκοντος συνεργασίας με τον αιτούντα σε καθένα από τα ως άνω δύο στάδια.

α) Επί της απαίτησης συνεργασίας στο πλαίσιο του πρώτου σταδίου αξιολόγησης, το οποίο αφορά τη διαπίστωση της συνδρομής των πραγματικών περιστατικών

50. Υπενθυμίζω κατ' αρχάς ότι, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, εναπόκειται μεν συνήθως στον αιτούντα να υποβάλει όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία για την τεκμηρίωση της αιτήσεώς του, γεγονός, όμως, παραμένει ότι το οικείο κράτος μέλος οφείλει να συνεργαστεί με τον αιτούντα κατά το στάδιο του προσδιορισμού των συναφών στοιχείων της

¹⁶ Κατά το αιτούν δικαστήριο, η διαπίστωση αυτή του IPAT αφορούσε το γεγονός ότι η κατάσταση στη χώρα καταγωγής του αιτούντος συνιστούσε κατάσταση αδιάκριτης βίας στο πλαίσιο εσωτερικής/διεθνούς ένοπλης σύρραξης. Βλ. σημείο 59 των παρουσών προτάσεων.

¹⁷ Πρόκειται για πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο διερευνητικής αποστολής που πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 2015 στην περιοχή καταγωγής του αιτούντος.

¹⁸ Freedom House, *Refworld Freedom in the World 2017- Pakistan*, UNHCR. Κατά το ως άνω δικαστήριο, η έκθεση αυτή αναφέρει σημαντική μείωση της τρομοκρατικής βίας στο Πακιστάν, αφορά δε μόνον το πρώτο τρίμηνο του 2017.

¹⁹ Βλ. σημείο 10 των παρουσών προτάσεων.

²⁰ Αποφάσεις Μ. (σκέψη 64) της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Α κ.λπ. (C-148/13 έως C-150/13, EU:C:2014:2406, σκέψη 55), καθώς και της 3ης Μαρτίου 2022, Secretary of State for the Home Department (Καθεστώς πρόσφυγα απάτριδος παλαιστινιακής καταγωγής) (C-349/20, EU:C:2022:151, σκέψη 63).

αιτήσεως αυτής²¹. Με άλλα λόγια, η διάταξη αυτή επιβάλλει στις αρχές των κρατών μελών «θετική υποχρέωση» να ενεργούν σε συνεργασία με τον αιτούντα για την αξιολόγηση των ως άνω στοιχείων²².

51. Συναφώς, από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/83 προκύπτει ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που μπορούν να αιτιολογήσουν την αίτηση διεθνούς προστασίας συνίστανται σε δηλώσεις του αιτούντος και σε όλα τα έγγραφα που έχει ο αιτών στη διάθεσή του σχετικά με την ατομική του κατάσταση και τα οποία αφορούν, μεταξύ άλλων, την ηλικία του, το προσωπικό του ιστορικό, την ταυτότητα ή την (τις) ιθαγένεια(-ές) του. Η διάταξη αυτή αναφέρεται, επομένως, σε όλα τα συναφή στοιχεία που στηρίζουν την αίτηση και, ως εκ τούτου, αφορά τις δηλώσεις και τα έγγραφα σχετικά με τα *πραγματικά περιστατικά του προσωπικού ιστορικού του αιτούντος*, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν «τη (τις) χώρα(-ες) και το (τα) μέρος(-η) προηγούμενης διαμονής του».

52. Υπενθυμίζω επίσης ότι η έννοια της υποχρέωσης συνεργασίας που υπέχουν τα κράτη μέλη κατά το ως άνω πρώτο στάδιο αξιολόγησης έχει ήδη αποσαφηνιστεί από το Δικαστήριο. Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι εάν για οποιονδήποτε λόγο τα στοιχεία που έχει προσκομίσει ο αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας δεν είναι *πλήρη, πρόσφατα ή συναφή*, το οικείο κράτος μέλος πρέπει να συνεργαστεί ενεργώς, στο συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας, με τον αιτούντα προκειμένου να καταστεί δυνατή η συλλογή όλων των στοιχείων που τεκμηριώνουν την αίτηση²³. Το Δικαστήριο έχει επίσης επισημάνει ότι οι αρχές των κρατών μελών έχουν συνήθως καλύτερη πρόσβαση από τον αιτούντα σε ορισμένα είδη εγγράφων²⁴.

53. Ως εκ τούτου, είναι προφανές, κατά τη γνώμη μου, ότι κατά το ως άνω πρώτο στάδιο αξιολόγησης σχετικά με τη διαπίστωση της συνδρομής των πραγματικών περιστατικών που αποδεικνύουν τη βασιμότητα της αιτήσεως, η απαίτηση συνεργασίας που προβλέπεται στο άρθρο 4 της οδηγίας 2004/83 υποχρεώνει την αποφαινόμενη αρχή να λαμβάνει *πλήρεις και επικαιροποιημένες πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής* του αιτούντος άσυλο και διεθνή προστασία.

54. Τούτου λεχθέντος, παραμένει το ζήτημα εάν οι αρχές του οικείου κράτους μέλους υπέχουν τέτοια υποχρέωση «συνεργασίας» στο πλαίσιο του δευτέρου σταδίου της αξιολόγησης.

β) Υφίσταται απαίτηση συνεργασίας στο πλαίσιο του δευτέρου σταδίου αξιολόγησης, το οποίο αφορά τη νομική αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων προς στήριξη της αιτήσεως;

55. Υπενθυμίζω ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2004/83 προβλέπει ότι η αξιολόγηση σε εξατομικευμένη βάση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας θα πρέπει να περιλαμβάνει τη συνεκτίμηση *όλων των συναφών στοιχείων που σχετίζονται με τη χώρα καταγωγής κατά τον χρόνο λήψεως της αποφάσεως επί της αιτήσεως*, συμπεριλαμβανομένων των νόμων και των κανονισμών στη χώρα καταγωγής και του τρόπου εφαρμογής τους.

²¹ Απόφαση Μ. (σκέψη 65).

²² Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Ε. Sharpston στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις Α κ.λπ. (C-148/13 έως C-150/13, EU:C:2014:2111, σημείο 42).

²³ Απόφαση Μ. (σκέψη 66). Συναφώς, βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Υ. Bot στην υπόθεση Μ. (C-277/11, EU:C:2012:253, σημείο 67).

²⁴ Απόφαση της 3ης Μαρτίου 2022, Secretary of State for the Home Department (Καθεστώς πρόσφυγα απάτριδος παλαιστινιακής καταγωγής) (C-349/20, EU:C:2022:151, σκέψη 64 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

56. Η ως άνω εξατομικευμένη αξιολόγηση της αιτήσεως αποτελεί, όπως εξέθεσα ανωτέρω²⁵, το δεύτερο στάδιο της «αξιολόγησης των γεγονότων και περιστάσεων» των αιτήσεων ασύλου ή διεθνούς προστασίας, σύμφωνα με το άρθρο 4 της οδηγίας 2004/83. Το εν λόγω στάδιο αφορά τη νομική αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζονται προς στήριξη της αιτήσεως, προκειμένου να προσδιοριστεί αν τα στοιχεία αυτά πληρούν όντως τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την παροχή του ζητούμενου καθεστώτος πρόσφυγα ή της ζητούμενης διεθνούς προστασίας²⁶.

57. Όπως, όμως, έχει κρίνει το Δικαστήριο, εναπόκειται αποκλειστικά στην αρμόδια εθνική αρχή να επιληφθεί της εξετάσεως του βασίμου αιτήσεως, με αποτέλεσμα, στο εν λόγω στάδιο της διαδικασίας, να μην είναι λυσιτελής η προβλεπόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2004/83 απαίτηση συνεργασίας της αρχής αυτής με τον αιτούντα²⁷. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι από το άρθρο 4, παράγραφος 1, και το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/85 προκύπτει ότι η αποφαινόμενη αρχή είναι υπεύθυνη για τη «δέουσα εξέταση» των αιτήσεων κατόπιν της οποίας θα αποφανθεί επ' αυτών²⁸. Ειδικότερα, από το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', της ως άνω οδηγίας προκύπτει ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να λαμβάνονται *συγκεκριμένες και ακριβείς πληροφορίες* ως προς τη γενική κατάσταση στις χώρες καταγωγής των αιτούντων άσυλο²⁹ από διάφορες πηγές, όπως η HCR³⁰.

58. Ως εκ τούτου, συμμερίζομαι πλήρως την άποψη της Επιτροπής κατά την οποία από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2004/83, η αποφαινόμενη αρχή οφείλει να υπερβαίνει την απλή υποχρέωση συνεργασίας με τον αιτούντα όσον αφορά τις πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση στη χώρα καταγωγής. Ειδικότερα, όταν ένα πρόσωπο πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην οδηγία 2004/83, τα κράτη μέλη οφείλουν να χορηγούν τη ζητούμενη διεθνή προστασία, δεδομένου ότι οι αρχές τους δεν διαθέτουν συναφώς καμία διακριτική ευχέρεια³¹. Ωστόσο, δεδομένου ότι, κατά το άρθρο 28, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/85, τα κράτη μέλη μπορούν να απορρίψουν αίτηση μόνον εάν η αποφαινόμενη αρχή αποδείξει ότι ο αιτών δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί ως πρόσφυγας δυνάμει της οδηγίας 2004/83, η εν λόγω αρχή δεν θα μπορούσε να απορρίψει μια αίτηση χωρίς να προβεί σε «δέουσα εξέτασή» της και, ως εκ τούτου, χωρίς να λάβει υπόψη επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα καταγωγής.

59. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όσον αφορά την προϋπόθεση της προβλεπόμενης στο άρθρο 15, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/83 σοβαρής βλάβης η οποία συνίσταται σε σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης, όπως οι αναφερόμενες στην υπόθεση της κύριας δίκης³². Ειδικότερα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η ύπαρξη τέτοιου είδους απειλών δεν εξαρτάται από την προϋπόθεση της αποδείξεως εκ μέρους του αιτούντος ότι η απειλή τον αφορά

²⁵ Βλ. σημείο 48 των παρουσών προτάσεων.

²⁶ Πρβλ. απόφαση Μ. (σκέψη 69).

²⁷ Απόφαση Μ. (σκέψη 70).

²⁸ Απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, σκέψη 40).

²⁹ Απόφαση Μ. (σκέψη 67).

³⁰ Όσον αφορά την υποχρέωση της αποφαινόμενης αρχής να συλλέγει και να αξιολογεί με δική της πρωτοβουλία τις εκθέσεις που αφορούν τη γενική κατάσταση στη χώρα καταγωγής του αιτούντος, βλ. Reneman, M., «The Burden and Standard of Proof and Evidentiary Assessment», *EU Asylum Procedures and the Right to an Effective Remedy*, Hart Publishing, Λονδίνο, 2014, σ. 183 έως 248, ιδίως σ. 204.

³¹ Πρβλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Torubarov (C-556/17, EU:C:2019:626, σκέψη 50).

³² Βλ., συναφώς, σημείο 46 και υποσημείωση 16 των παρουσών προτάσεων. Κατά το αιτούν δικαστήριο, λαμβανομένων υπόψη των διώξεων που υφίστανται οι Παστούν (Pathans) στο Πακιστάν, προξενεί έκπληξη το ότι στην απόφαση του IPAT δεν περιλαμβάνεται σκεπτικό σχετικό με την εθνικότητα του αναιρεσειόντος της κύριας δίκης, καθώς και το ότι ουδεμία αναφορά γίνεται στην εν λόγω εθνικότητα κατά την εξέταση των πληροφοριών για τη χώρα καταγωγής.

ειδικώς λόγω των χαρακτηριστικών της καταστάσεώς του. Κατά το Δικαστήριο, ο βαθμός της αδιακρίτως ασκούμενης βίας που χαρακτηρίζει την υπό εξέλιξη ένοπλη σύρραξη λαμβάνεται υπόψη από τις αρμόδιες εθνικές αρχές οι οποίες επιλαμβάνονται των αιτήσεων ή από τα δικαστήρια κράτους μέλους ενώπιον των οποίων προσβάλλεται απόφαση περί απορρίψεως τέτοιας αιτήσεως³³. Επιπλέον, πρέπει να υπομνησθεί ότι η εκτίμηση του κατά πόσον οι τεκμηριωμένες περιστάσεις συνιστούν ή όχι τέτοια απειλή, ώστε το ενδιαφερόμενο πρόσωπο να φοβάται δικαιολογημένα, λαμβανομένης υπόψη της εξατομικευμένης καταστάσεώς του, ότι αποτελεί πράγματι στόχο πράξεων διώξεως, πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να γίνεται με *προσοχή και σύνεση*, δεδομένου ότι διακυβεύονται οι ατομικές ελευθερίες και η ακεραιότητα του ανθρώπου, ζητήματα που άπτονται των θεμελιωδών αξιών της Ένωσης³⁴.

60. Κατά συνέπεια, από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2004/83 απαιτεί από την αποφαινόμενη αρχή, στο πλαίσιο της υποχρεώσεως της περί *δέουσας εξέτασης* της αιτήσεως σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2005/85, να λαμβάνει *ακριβείς και επικαιροποιημένες* πληροφορίες σχετικά με τη χώρα καταγωγής του αιτούντος άσυλο και διεθνή προστασία. Με άλλα λόγια, η εν λόγω αρχή δεν μπορεί να περιοριστεί στην εξέταση μερικών ή παρωχημένων πληροφοριών που παρέχει ο αιτών προς στήριξη της αιτήσεώς του, αλλά πρέπει να λάβει επικαιροποιημένες πληροφορίες.

2. Συνεπάγεται το καθήκον συνεργασίας την υποχρέωση της αποφαινόμενης αρχής να λαμβάνει ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη σχετικά με την ψυχική υγεία του αιτούντος;

61. Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι ο αναιρεσείων της κύριας δίκης είχε υποβάλει στο IPO ιατρική έκθεση η οποία τόνιζε την ύπαρξη ψυχικών διαταραχών λόγω του ότι βίωσε από πολύ κοντινή απόσταση έκρηξη βόμβας σε τρομοκρατική επίθεση στη χώρα καταγωγής του³⁵. Το ως άνω δικαστήριο διευκρινίζει ότι το IPO υποστήριξε ενώπιον του IPAT ότι μια τέτοια έκθεση δεν παρέχει τη δυνατότητα να διαπιστωθεί αν οι ψυχικές διαταραχές του αιτούντος προκλήθηκαν ή όχι από την ως άνω έκρηξη. Επιπλέον, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το IPAT συμφώνησε με την άποψη αυτή και έκρινε ότι μια ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη, ήτοι μια «έκθεση Spirasi», θα μπορούσε πράγματι να είναι «πιο χρήσιμη»³⁶. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι τόσο το IPO όσο και το IPAT έκριναν ότι η ιατρική έκθεση που προσκομίστηκε από τον αναιρεσείοντα της κύριας δίκης δεν ήταν επαρκής και ότι μια ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη θα ήταν χρήσιμη.

62. Στο πλαίσιο αυτό, τίθεται το ζήτημα κατά πόσον το καθήκον συνεργασίας που θεσπίζεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 υποχρεώνει τις εθνικές αρχές να ζητούν την ως άνω πραγματογνωμοσύνη.

63. Κατά πρώτον, όσον αφορά το πρώτο στάδιο της αξιολόγησης σχετικά με τη διαπίστωση της συνδρομής των πραγματικών περιστατικών, επισημαίνω ότι τέτοιου είδους απαίτηση δεν προκύπτει από το γράμμα της ως άνω διατάξεως. Ειδικότερα, σκοπός της οδηγίας 2004/83 είναι η θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση υπηκόων τρίτων χωρών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Εάν ο νομοθέτης της Ένωσης είχε την πρόθεση να επιβάλει μια τέτοια υποχρέωση στα κράτη μέλη, ασφαλώς θα το είχε καθορίσει ρητώς. Συνεπώς, οι εθνικές αρχές

³³ Πρβλ. απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 2009, Elgafaji (C-465/07, EU:C:2009:94, σκέψη 43).

³⁴ Βλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 2010, Salahadin Abdulla κ.λπ. (C-175/08, C-176/08, C-178/08 και C-179/08, EU:C:2010:105, σκέψεις 89 και 90).

³⁵ Βλ. σημείο 7 των παρουσών προτάσεων.

³⁶ Βλ., σχετικά με την έκθεση Spirasi, τη διαδικτυακή διεύθυνση <https://spirasi.ie/what-we-do/medico-legal-report/>.

πρέπει να διαθέτουν περιθώριο εκτίμησης για να ορίσουν κατά πόσον η ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη είναι κρίσιμη για την εξατομικευμένη αξιολόγηση την οποία οφείλουν να διενεργήσουν οι εθνικές αρχές σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/83³⁷.

64. Ωστόσο, σε αντίθεση με όσα υποστηρίζουν οι καθών, όταν, όπως εν προκειμένω, οι εν λόγω αρχές κρίνουν ότι η επίμαχη ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη είναι *συναφής ή αναγκαία* για την αξιολόγηση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας³⁸, από την υποχρέωση συνεργασίας του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 συνάγεται, κατά τη γνώμη μου, ότι οι αρχές αυτές οφείλουν να ενημερώσουν τον αιτούντα για το γεγονός αυτό και να συνεργαστούν μαζί του ώστε να μπορούν να έχουν στη διάθεσή τους την εν λόγω πραγματογνωμοσύνη³⁹. Όπως επισήμανα ανωτέρω, από την απαίτηση συνεργασίας εκ μέρους των εθνικών αρχών προκύπτει ότι, όταν η αποφαινόμενη αρχή κρίνει ότι τα στοιχεία που παρέχει ο αιτών διεθνή προστασία είναι ελλιπή, παρωχημένα ή μη συναφή, οφείλει να συνεργαστεί ενεργώς με τον αιτούντα προκειμένου να καταστεί δυνατή η συλλογή όλων των απαραίτητων στοιχείων⁴⁰ για τη διαπίστωση της συνδρομής των πραγματικών περιστατικών που αποδεικνύουν τη βασιμότητα της αιτήσεως.

65. Κατά δεύτερον, όσον αφορά το δεύτερο στάδιο της αξιολόγησης, το οποίο αφορά τη νομική εκτίμηση των προσκομιζόμενων στοιχείων που αποδεικνύουν τη βασιμότητα της αιτήσεως, υπενθυμίζω ότι από το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας 2004/83 προκύπτει ότι η αξιολόγηση, σε εξατομικευμένη βάση, της αιτήσεως διεθνούς προστασίας πρέπει να περιλαμβάνει τη συνεκτίμηση των συναφών δηλώσεων και εγγράφων που υπέβαλε ο αιτών, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων σχετικά με το αν ο αιτών έχει ήδη υποστεί ή ενδέχεται να υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη, καθώς και της κατάστασης και των *προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος*, ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν, βάσει των περιστάσεων αυτών, οι πράξεις στις οποίες έχει ήδη ή θα μπορούσε να εκτεθεί ισοδυναμούν με δίωξη ή σοβαρή βλάβη. Ειδικότερα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, της ως άνω οδηγίας δεν αποκλείει τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης στο πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης των γεγονότων και περιστάσεων⁴¹. Ως εκ τούτου, οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να προσαρμόζουν τον τρόπο με τον οποίο εκτιμούν τις δηλώσεις και τα έγγραφα ή τις άλλες αποδείξεις ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε χωριστής κατηγορίας αιτήσεως παροχής διεθνούς προστασίας⁴².

66. Συναφώς, η απαίτηση να λαμβάνεται ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη σχετικά με την ψυχική υγεία του αιτούντος, όταν οι εθνικές αρχές το θεωρούν χρήσιμο ή αναγκαίο για την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων, επιρρωννύεται από το άρθρο 4, παράγραφος 1, και το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/85. Οι διατάξεις αυτές υποχρεώνουν την αποφαινόμενη αρχή να προβεί σε «δέουσα εξέταση» των αιτήσεων κατόπιν της οποίας θα αποφανθεί επ' αυτών⁴³. Πράγματι, η εν λόγω αρχή δεν θα είναι σε θέση να προβεί σε δέουσα

³⁷ Μολονότι η οδηγία 2013/32 δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω, θεωρώ σκόπιμο να αναφέρω ότι το άρθρο 18, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής ορίζει ότι «[ό]ταν η αποφαινόμενη αρχή το θεωρεί σκόπιμο για την αξιολόγηση αίτησης διεθνούς προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 4 της οδηγίας [2011/95], τα κράτη μέλη, με την επιφύλαξη της συναίνεσης του αιτούντος, *μεριμνούν* για την ιατρική εξέταση του αιτούντος όσον αφορά ενδείξεις που ενδεχομένως υποδηλώνουν διώξεις ή σοβαρή βλάβη που υπέστη κατά το παρελθόν. Εναλλακτικά, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι ο αιτών μεριμνά για την ιατρική εξέταση» (η υπογράμμιση δική μου).

³⁸ Βλ. σημεία 16, 17 και 61 των παρούσων προτάσεων.

³⁹ Πρβλ. απόφαση Μ. (σκέψη 66).

⁴⁰ Βλ. σημείο 52 των παρούσων προτάσεων.

⁴¹ Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι ο τρόπος διενέργειας τυχόν πραγματογνωμοσύνης πρέπει, ωστόσο, να τηρεί τις λοιπές κρίσιμες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και ιδίως τα κατοχυρούμενα από τον Χάρτη θεμελιώδη δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στον σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 1 του Χάρτη. Βλ. απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, σκέψεις 34 και 35).

⁴² Πρβλ. απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, σκέψη 36).

⁴³ Απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, σκέψη 40).

εξέταση των αιτήσεων, κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων, εάν, παρά το γεγονός ότι θεωρεί ότι η ιατροδικαστική εμπειρογνωμοσύνη είναι χρήσιμη ή αναγκαία για τη διενέργεια της εξατομικευμένης αξιολόγησης της επίμαχης αιτήσεως, εντούτοις δεν μεριμνά ώστε να τη λάβει.

67. Ως εκ τούτου, είμαι της γνώμης ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας 2004/83 απαιτεί από την αποφαινόμενη αρχή, στο πλαίσιο της υποχρεώσεώς της να προβεί σε *δέουσα εξέταση* της αιτήσεως, κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/85, οσάκις κρίνει ότι η ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη σχετικά με την ψυχική υγεία του αιτούντος είναι χρήσιμη ή αναγκαία για την εξατομικευμένη αξιολόγηση της αιτήσεως αυτής, να λαμβάνει τέτοιου είδους πραγματογνωμοσύνη. Φρονώ ότι διαφορετική ερμηνεία θα αντέβαινε στον σκοπό της οδηγίας 2004/83 και θα καθιστούσε κενά νοήματος τόσο το άρθρο 4, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, όσο και το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/85.

3. Επί των συνεπειών της παράβασης του καθήκοντος συνεργασίας και της υποχρεώσεως δέουσας εξέτασης της αιτήσεως

68. Προτού εξετασθούν οι συνέπειες που επιφέρει η παράβαση του καθήκοντος συνεργασίας και της υποχρεώσεως δέουσας εξέτασης της αιτήσεως (υπό γ' και δ'), πρέπει να προσδιοριστεί αν, όπως υποστηρίζουν η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, απαιτείται δυνάμει του άρθρου 39 της οδηγίας 2005/85 να μπορεί το πρωτοβάθμιο δικαστήριο να ασκεί ουσιαστικό έλεγχο *ex nunc* της αποφάσεως περί απορρίψεως της αιτήσεως ασύλου ή διεθνούς προστασίας (υπό α'). Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, τίθεται το ζήτημα αν το IPAT πρέπει να θεωρηθεί δικαστική αρχή κατά την έννοια του άρθρου 39 της οδηγίας 2005/85 (υπό β').

α) Επί της έννοιας του «δικαστηρίου» σύμφωνα με το άρθρο 39 της οδηγίας 2005/85

69. Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 39, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2005/85 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αιτούντες άσυλο να έχουν δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου κατά της αποφάσεως επί της αιτήσεως ασύλου. Ωστόσο, η διάταξη αυτή δεν διευκρινίζει ότι το δικαστήριο πρέπει οπωσδήποτε να μπορεί να ασκήσει τον έλεγχο αυτό *ex nunc*. Συναφώς, η Επιτροπή αναφέρει στις γραπτές παρατηρήσεις της ότι, κατά την άποψή της, η απαίτηση αυτή προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου.

70. Επισημαίνω επ' αυτού ότι μια τέτοια απαίτηση προκύπτει σαφώς από το άρθρο 46 της οδηγίας 2013/32, το οποίο αντικατέστησε το άρθρο 39 της οδηγίας 2005/85 και το οποίο δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω. Εντούτοις, φρονώ ότι αξίζει να σημειωθεί, όπως διαπίστωσε η Επιτροπή στη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας σχετικά με το ως άνω άρθρο 46, ότι η διάταξη αυτή λαμβάνει «σε μεγάλο βαθμό υπόψη τις συνεχείς εξελίξεις στη σχετική νομολογία του [Δικαστηρίου] και του [Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων]»⁴⁴. Θα εξετάσω, επομένως, αν το άρθρο 39 της οδηγίας 2005/85, όπως ερμηνεύεται από το Δικαστήριο, προβλέπει την εν λόγω απαίτηση.

71. Πρώτον, το Δικαστήριο έχει επισημάνει ότι τα χαρακτηριστικά της προσφυγής που προβλέπεται στο άρθρο 39 της οδηγίας 2005/85 πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 47 του Χάρτη, το οποίο κατοχυρώνει την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και κατά το οποίο κάθε πρόσωπο του οποίου εθίγησαν τα δικαιώματα και οι

⁴⁴ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα [COM(2009) 554 τελικό, σ. 10]. Βλ. υποσημείωση 51 των παρούσων προτάσεων.

ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπει το ως άνω άρθρο⁴⁵. Ειδικότερα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, προκειμένου να είναι αποτελεσματική η άσκηση του δικαιώματος αυτού, ο εθνικός δικαστής πρέπει να μπορεί, στο πλαίσιο *ενδεδειγμένης εξετάσεως*, να ελέγχει το βάσιμο των λόγων που οδήγησαν την αρμόδια διοικητική αρχή να κρίνει αβάσιμη την αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας⁴⁶. Υπενθυμίζω, συναφώς, ότι κάθε απόφαση χορήγησης του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας πρέπει να στηρίζεται σε εξατομικευμένη αξιολόγηση⁴⁷.

72. Δεύτερον, το Δικαστήριο έχει κρίνει, στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013⁴⁸, ότι μια προσφυγή για την ακύρωση διοικητικής αποφάσεως, στο πλαίσιο της οποίας το επιληφθέν δικαστήριο δεν μπορεί να λάβει υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της αποφάσεως αυτής, δεν εξασφαλίζει επαρκή δικαστική προστασία, η οποία να παρέχει στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματα που αντλεί από τον κανονισμό αυτόν και από το άρθρο 47 του Χάρτη⁴⁹.

73. Τρίτον, επισημαίνεται περαιτέρω, ότι, όπως υπενθύμισε ο γενικός εισαγγελέας P. Mengozzi, η απαίτηση «πλήρους εξετάσεως», η οποία δεν περιορίζεται στον σεβασμό των ισχυόντων κανόνων δικαίου, αλλά εκτείνεται στην εξακρίβωση και στην αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών, έχει παγιωθεί από μακρού στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁵⁰. Κατά το ως άνω δικαστήριο, μια τέτοια εξέταση πρέπει να είναι προσεκτική, ανεξάρτητη, αυστηρή και πλήρης και πρέπει να καθιστά εφικτό να διασκεδαστεί κάθε αμφιβολία, όσο θεμιτή και αν είναι, σχετικά με τον αβάσιμο χαρακτήρα της αιτήσεως προστασίας, όποια και αν είναι η έκταση των αρμοδιοτήτων της επιφορτισμένης με τον έλεγχο αρχής⁵¹.

74. Πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί ότι το άρθρο 39 της οδηγίας 2005/85, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, απαιτεί να μπορεί το πρωτοβάθμιο δικαστήριο να ασκεί έλεγχο *ex nunc* σε απόφαση περί απορρίψεως αιτήσεως ασύλου ή διεθνούς προστασίας.

⁴⁵ Πρβλ. απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2015, Tall (C-239/14, EU:C:2015:824 σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Η αιτιολογική σκέψη 27 της οδηγίας 2005/85 διευκρινίζει ότι, σύμφωνα με βασική αρχή του δικαίου της Ένωσης, οι αποφάσεις επί αιτήσεως ασύλου και περί ανακλήσεως του καθεστώτος του πρόσφυγα πρέπει να επιδέχονται αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου κατά την έννοια του άρθρου 267 ΣΛΕΕ.

⁴⁶ Πρβλ. απόφαση της 28ης Ιουλίου 2011, Samba Diouf (C-69/10, EU:C:2011:524, σκέψεις 56 και 61).

⁴⁷ Απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (C-406/18, EU:C:2020:216, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Βλ. σημείο 56 των παρουσών προτάσεων.

⁴⁸ Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών του προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (ΕΕ 2013, L 180, σ. 31).

⁴⁹ Βλ. απόφαση της 15ης Απριλίου 2021, État belge (Στοιχεία μεταγενέστερα της απόφασης μεταφοράς) (C-194/19, EU:C:2021:270, σκέψη 45).

⁵⁰ Όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32, βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Mengozzi στην υπόθεση Alheto (C-585/16, EU:C:2018:327, σημείο 69). Βλ., επίσης, απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, Alheto (C-585/16, EU:C:2018:584, σκέψη 113).

⁵¹ Βλ., όσον αφορά τα άρθρα 3 και 13 της υπογραφείσας στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 11ης Ιουλίου 2000, Jabari κατά Τουρκίας (CE:ECHR:2000:0711JUD004003598, § 50)· της 12ης Απριλίου 2005, Chamaïev κ.λπ. κατά Γεωργίας και Ρωσίας (EC:ECHR:2005:0412JUD003637802, § 448)· της 21ης Ιανουαρίου 2011, M.S.S κατά Βελγίου (EC:ECHR:2011:0121JUD003069609, § 293 και 388), και της 2ας Οκτωβρίου 2012, Singh κ.λπ. κατά Βελγίου (EC:ECHR:2012:1002JUD003321011, § 103). Συναφώς, βλ., επίσης, Reneman, M., «Judicial Review of the Establishment and Qualification of the Facts», *EU Asylum Procedures and the Right to an Effective Remedy*, Hart Publishing, Λονδίνο, 2014, σ. 249 έως 293, ιδίως σ. 268 έως 270 και 292.

β) *Επί του χαρακτηρισμού του IPAT ως «δικαστηρίου» κατά την έννοια του άρθρου 39 της οδηγίας 2005/85*

75. Με την απάντησή του στο αίτημα του Δικαστηρίου για παροχή διευκρινίσεων, το αιτούν δικαστήριο αναφέρει, πρώτον, ότι το IPO λαμβάνει την απόφαση περί χορηγήσεως ή απορρίψεως της διεθνούς προστασίας σε πρώτο βαθμό, κατά την έννοια του άρθρου 23 της οδηγίας 2005/85⁵². Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι το IPAT ενεργεί, σε μια διαφορά όπως αυτή της κύριας δίκης, ως δικαστική αρχή που ασκεί δικαστικό έλεγχο σε πρώτο βαθμό, ενώπιον της οποίας μπορεί να ασκηθεί προσφυγή κατά τον νόμο και την ουσία κατά της πρωτοβάθμιας αποφάσεως που έλαβε η αποφαινόμενη αρχή (ήτοι το IPO), κατά την έννοια του άρθρου 39 της εν λόγω οδηγίας⁵³. Τονίζει, ειδικότερα, ότι το IPAT λαμβάνει αποφάσεις *ex nunc* και έχει την εξουσία να ζητεί από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Ισότητας τη διενέργεια ερευνών και την παροχή πληροφοριών⁵⁴.

76. Ως εκ τούτου, είμαι της γνώμης ότι στην έκταση που η απόφαση της αποφαινόμενης αρχής πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχεία α' έως γ', της οδηγίας 2004/83, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2005/85, να λαμβάνεται κατόπιν «δέουσας εξέτασης» με συνεκτίμηση όλων των συναφών στοιχείων σχετικά με τη χώρα καταγωγής, συμπεριλαμβανομένης, εφόσον η ως άνω αρχή το κρίνει σκόπιμο ή αναγκαίο, ιατροδικαστικής πραγματογνωμοσύνης σχετικά με την ψυχική υγεία του αιτούντος, ο έλεγχος που διενεργεί το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ως προς τη βασιμότητα του σκεπτικού της αρχής αυτής προϋποθέτει, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή με τις παρατηρήσεις της, την εξέταση συγκεκριμένων και επικαιροποιημένων πληροφοριών για την υφιστάμενη κατάσταση στη χώρα καταγωγής, στις οποίες στηρίχθηκε, μεταξύ άλλων, η εξεταζόμενη διοικητική απόφαση.

77. Ομοίως, εάν το πρωτοβάθμιο δικαστήριο κρίνει ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζει ο αιτών δεν επαρκούν για την τεκμηρίωση του ισχυρισμού του ότι έχει υποστεί σοβαρή βλάβη ή για να εκτιμήσει, ιδίως, την κατάσταση της ψυχικής υγείας του αιτούντος, θα πρέπει να μπορεί να διατάξει τη διεξαγωγή αποδείξεων ώστε να παράσχει στον αιτούντα τη δυνατότητα προσκομίσεως ιατροδικαστικής πραγματογνωμοσύνης. Τούτο σημαίνει ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που εκδικάζει την προσφυγή θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να προβεί σε εξέταση *ex nunc*, ήτοι όχι βάσει των περιστάσεων τις οποίες γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει η αποφαινόμενη αρχή κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως, αλλά βάσει εκείνων που υφίστανται κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως του δικαστηρίου.

78. Κατά συνέπεια, το IPAT, ως δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 39 της οδηγίας 2005/85, ερμηνευόμενου υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, οφείλει να λαμβάνει και να εξετάζει ακριβείς και επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα καταγωγής του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένης ιατροδικαστικής πραγματογνωμοσύνης όταν το κρίνει σκόπιμο ή αναγκαίο, δεδομένης της υποχρεώσεως που υπέχει να διασφαλίζει πραγματική προσφυγή κατά της αποφάσεως της αποφαινόμενης αρχής, εν προκειμένω του IPO, περί μη χορηγήσεως δικαιώματος ασύλου ή διεθνούς προστασίας.

⁵² Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει, ειδικότερα, ότι, σύμφωνα με το άρθρο 47, παράγραφος 3, του νόμου του 2015 περί διεθνούς προστασίας, όταν το IPO εισηγείται τη χορήγηση διεθνούς προστασίας ή το IPAT επικυρώνει την εισήγηση αυτή κατόπιν προσφυγής, ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Ισότητας δεν διαθέτει διακριτική ευχέρεια, οι δε αποφάσεις τον δεσμεύουν, εκτός εάν υπάρχουν σοβαροί λόγοι ώστε να θεωρηθεί ότι ο προσφεύγων αποτελεί κίνδυνο για την κοινωνία ή την ασφάλεια του κράτους.

⁵³ Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι ο νόμος του 2015 περί διεθνούς προστασίας διατήρησε τα καθήκοντα, τη δομή και την ουσιαστική αρμοδιότητα του Refugee Appeals Tribunal (δικαστηρίου αρμόδιου επί προσφυγών σε υποθέσεις που αφορούν το καθεστώς του πρόσφυγα), όπως διαπιστώθηκαν από το Δικαστήριο με την απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2013, D. και A. (C-175/11, EU:C:2013:45, σκέψεις 20 έως 32 και 78 έως 105).

⁵⁴ Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει στο άρθρο 44 του νόμου του 2015 περί διεθνούς προστασίας.

γ) Επί της δυνατότητας ακυρώσεως της αποφάσεως περί απορρίψεως των αιτήσεων

79. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν μια τέτοια υποχρέωση μπορεί, αφ' εαυτής, να επιφέρει την ακύρωση της απορριπτικής αποφάσεως επί των αιτήσεων ασύλου και διεθνούς προστασίας.

80. Πρέπει να τονίσω ότι, με την απάντησή του στο αίτημα του Δικαστηρίου για παροχή διευκρινίσεων, το αιτούν δικαστήριο επισήμανε, παραπέμποντας στις σκέψεις 102 και 103 της αποφάσεως D. και A., ότι ο ιρλανδικός μηχανισμός χορηγήσεως και ανακλήσεως του καθεστώτος του πρόσφυγα περιλαμβάνει και τη δυνατότητα ελέγχου του IPO και του IPAT ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου [High Court (ανωτέρου δικαστηρίου)] ως προς νομικά σφάλματα της αποφάσεως επί της αιτήσεως⁵⁵. Ως εκ τούτου, η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως υποβλήθηκε στο πλαίσιο ενός τέτοιου δικαστικού ελέγχου.

81. Τούτο σημαίνει, κατά τη γνώμη μου, ότι το αιτούν δικαστήριο διασφαλίζει τον έλεγχο σε δεύτερο βαθμό. Επομένως, ο έλεγχός του περιορίζεται σε ενδεχόμενα νομικά σφάλματα, όπως εν προκειμένω, στην παράβαση της υποχρεώσεως, τόσο της αποφαινόμενης αρχής όσο και του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, να λαμβάνουν ακριβείς και επικαιροποιημένες πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένης της ιατροδικαστικής πραγματογνωμοσύνης, εφόσον το κρίνουν σκόπιμο ή αναγκαίο.

82. Μολονότι η παράβαση της υποχρεώσεως αυτής μπορεί να οδηγήσει στην ακύρωση της αποφάσεως περί απορρίψεως των αιτήσεων, το αιτούν δικαστήριο αναφέρει με την απάντησή του στο αίτημα παροχής διευκρινίσεων ότι, σε περίπτωση που διαπιστώσει ότι έχει διαπραχθεί νομικό σφάλμα, αναπέμπει την υπόθεση στο IPAT προκειμένου το εν λόγω δικαιοδοτικό όργανο να αποφανθεί εκ νέου σε δεύτερο βαθμό κατά τον νόμο και την ουσία. Επομένως, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εκτιμήσει αν έχει διαπραχθεί τέτοιο σφάλμα.

δ) Επί του βάρους αποδείξεως

83. Μπορεί να απαιτηθεί από τον αιτούντα να αποδείξει ότι η απόφαση θα μπορούσε να είναι διαφορετική αν δεν υφίστατο η παράβαση της υποχρεώσεως για δέουσα εξέταση της αιτήσεως;

84. Η Γερμανική Κυβέρνηση, με τις γραπτές παρατηρήσεις της, υποστηρίζει ορθώς ότι, καίτοι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο διενεργεί το ίδιο πλήρη εξέταση για να διαπιστώσει αν ο αιτών άσυλο δικαιούται διεθνούς προστασίας βάσει των πραγματικών περιστατικών, δεν απαιτείται, ωστόσο, από τους διαδίκους να αποδείξουν ότι η αποφαινόμενη εθνική αρχή θα μπορούσε να είχε εκδώσει διαφορετική απόφαση.

85. Επισημαίνω συναφώς ότι, καίτοι είναι, ασφαλώς, αληθές ότι το ζήτημα αυτό εμπίπτει στη διαδικαστική αυτονομία των κρατών μελών, ωστόσο, γεγονός παραμένει ότι, όπως προαναφέρθηκε, η αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος ασύλου ή διεθνούς προστασίας, καθώς και η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις που απορρέουν από το άρθρο 47 του Χάρτη⁵⁶ και την αρχή της μη επαναπροωθήσεως απαιτούν την *ex nunc* εξέταση από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, όπως προβλέπεται στο άρθρο 39 της οδηγίας 2005/85⁵⁷.

⁵⁵ Απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2013 (C-175/11, EU:C:2013:45). Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι ο ως άνω μηχανισμός προβλέπει τη δυνατότητα ασκήσεως ενδίκων μέσων για νομικά ζητήματα ενώπιον του Court of Appeal (εφετείου, Ιρλανδία) και ενώπιον του Supreme Court (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ιρλανδία) όταν έχει δοθεί η σχετική εξουσιοδότηση.

⁵⁶ Βλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2014, N. (C-604/12, EU:C:2014:302, σκέψη 41).

⁵⁷ Βλ. σημεία 40 και 41, καθώς και 71 έως 74 των παρουσών προτάσεων.

86. Ως εκ τούτου, δεδομένης της σημασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που διακυβεύονται στο πλαίσιο των αιτήσεων ασύλου και διεθνούς προστασίας, δεν θεωρώ σκόπιμο, σε περίπτωση που η αποφαινόμενη αρχή και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έχουν παραβεί την υποχρέωση *δέουσας εξέτασης* της αιτήσεως, ο αιτών να φέρει το βάρος της απόδειξης όσον αφορά το ότι η απόφαση θα μπορούσε να είναι διαφορετική αν δεν υφίστατο η παράβαση. Αντιθέτως, στο πλαίσιο της εν λόγω εξέτασης, το βάρος της απόδειξης αυτής είναι, κατά τη γνώμη μου, υπερβολικό, δεδομένου ότι την υποχρέωση αυτή υπέχουν η ως άνω εθνική αρχή και το ως άνω δικαστήριο και όχι ο αιτών.

Γ. Επί των συνεπειών της παράλειψης εκδόσεως αποφάσεως επί αιτήσεων ασύλου και διεθνούς προστασίας εντός εύλογης προθεσμίας (τέταρτο και πέμπτο προδικαστικό ερώτημα)

87. Με το τέταρτο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία είμαι της γνώμης ότι πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το χρονικό διάστημα πλέον των τρεισήμισι ετών που μεσολάβησε μεταξύ της υποβολής της αιτήσεως ασύλου και της αποφάσεως του IPAT μπορεί να δικαιολογηθεί από τις τροποποιήσεις της νομοθεσίας που έλαβαν χώρα στην Ιρλανδία κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής και, εφόσον δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση, αν το χρονικό αυτό διάστημα, το οποίο χαρακτηρίζει «αδικαιολόγητο», μπορεί, άνευ ετέρου, να δικαιολογήσει την ακύρωση της απορριπτικής αποφάσεως επί των επίμαχων αιτήσεων της κύριας δίκης.

88. Προτού απαντήσω στα ερωτήματα αυτά, θα εξετάσω εν συντομία τις διαφορές μεταξύ των προθεσμιών που προβλέπονται στα άρθρα 23 και 39 της οδηγίας 2005/85 καθώς και τον χαρακτήρα τους.

1. Επί των διαφορών μεταξύ των προθεσμιών των άρθρων 23 και 39 της οδηγίας 2005/85 καθώς και του χαρακτήρα τους

89. Επισημαίνεται ευθύς εξαρχής ότι από τη διάρθρωση και την οικονομία της οδηγίας 2005/85, ιδίως από τη διάκριση μεταξύ των διαδικασιών σε πρώτο βαθμό που προβλέπονται στο κεφάλαιο III και των διαδικασιών άσκησης ενδίκου μέσου που προβλέπονται στο κεφάλαιο V προκύπτει ότι πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, της προβλεπόμενης στο άρθρο 23 της ως άνω οδηγίας προθεσμίας για τη λήψη της αποφάσεως της αποφαινόμενης αρχής και, αφετέρου, της προβλεπόμενης στο άρθρο 39 της ίδιας οδηγίας προθεσμίας για την έκδοση της αποφάσεως του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου.

90. Όσον αφορά, πρώτον, τον χαρακτήρα της *προβλεπόμενης στο άρθρο 23 της οδηγίας 2005/85 προθεσμίας*, υπενθυμίζω ότι στην παράγραφο 2, πρώτο εδάφιο, του ως άνω άρθρου προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την *ταχύτερη δυνατή* ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής, με την επιφύλαξη κατάλληλης και πλήρους εξέτασης⁵⁸. Επομένως, από το γράμμα της ως άνω διατάξεως προκύπτει ότι αυτή αφορά μόνο την προσηκουσα προθεσμία για τη λήψη αποφάσεως από την αποφαινόμενη αρχή στο πλαίσιο της διαδικασίας εξέτασης. Η ανωτέρω εξάμηνη προθεσμία είναι, συνεπώς, ενδεικτική και επ' ουδενί δεσμευτική για την εν λόγω αρχή.

91. Τούτο επιρρωννύεται, αφενός, από τον σκοπό της οδηγίας 2005/85. Υπενθυμίζω, συναφώς, ότι το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να υπογραμμίσει ότι οι διαδικασίες που προβλέπονται στην ως άνω οδηγία αποτελούν τις ελάχιστες προδιαγραφές και ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν, από

⁵⁸ Αντιθέτως, η εξάμηνη προθεσμία που προβλέπεται στο άρθρο 31, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32, η οποία δεν τυγχάνει εφαρμογής εν προκειμένω, είναι δεσμευτική για τα κράτη μέλη.

πολλές απόψεις, περιθώριο εκτιμήσεως για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες του εθνικού δικαίου⁵⁹. Ειδικότερα, το Δικαστήριο επισήμανε ότι η βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να αφήσει ένα τέτοιο περιθώριο εκτιμήσεως επαναλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, στη διατύπωση της αιτιολογικής σκέψης 11 και του άρθρου 23 της οδηγίας 2005/85, που αφορά τη διαδικασία εξετάσεως⁶⁰. Πράγματι, είναι προς το συμφέρον τόσο των κρατών μελών όσο και των αιτούντων άσυλο η ταχύτητα κατά την επεξεργασία των αιτήσεων ασύλου⁶¹.

92. Το γεγονός ότι η προθεσμία αυτή είναι ενδεικτική επιβεβαιώνεται, αφετέρου, από το άρθρο 23, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2005/85. Η διάταξη αυτή προβλέπει ότι τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, όταν η απόφαση δεν μπορεί να ληφθεί εντός εξαμήνου, ο ενδιαφερόμενος αιτών ενημερώνεται σχετικά με την καθυστέρηση ή λαμβάνει, κατόπιν αιτήσεως, πληροφορίες σχετικά με τον χρόνο κατά τον οποίο αναμένεται η απόφαση επί της αιτήσεώς του. Κατά την εν λόγω διάταξη, η ενημέρωση αυτή *δεν θεμελιώνει υποχρέωση* των κρατών μελών έναντι του αιτούντος να λάβουν απόφαση εντός της συγκεκριμένης προθεσμίας.

93. Δεύτερον, όσον αφορά τον χαρακτήρα των *προθεσμιών που ορίζονται στο άρθρο 39 της οδηγίας 2005/85*, υπενθυμίζω ότι η παράγραφος 4 του άρθρου αυτού ορίζει ότι τα κράτη μέλη *μπορούν* να ορίζουν προθεσμίες για την επανεξέταση από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο της αποφάσεως της αποφαινόμενης αρχής⁶². Συνεπώς, από τη διάταξη αυτή προκύπτει σαφώς ότι δεν προβλέπει προθεσμία, είτε ενδεικτική είτε υποχρεωτική, εντός της οποίας το ως άνω δικαστήριο οφείλει να αποφανθεί επί προσφυγής κατά της αποφάσεως της αποφαινόμενης αρχής.

94. Κατόπιν των ανωτέρω διευκρινίσεων, επισημαίνεται ότι, εν προκειμένω, η απορριπτική απόφαση του IPO εκδόθηκε περισσότερους από δεκαέξι μήνες μετά από την κατάθεση από τον αναιρεσείοντα της κύριας δίκης της αιτήσεως για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα, ενώ η απορριπτική απόφαση του IPAT επί της προσφυγής του κατά της αποφάσεως αυτής εκδόθηκε δύο έτη και δύο μήνες από την άσκηση της προσφυγής του. Εν πάση περιπτώσει, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το γεγονός ότι η απόφαση που επικυρώνει την άρνηση χορηγήσεως διεθνούς προστασίας στον αναιρεσείοντα της κύριας δίκης εκδόθηκε από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο *τρία έτη και επτά μήνες* από την κατάθεση της πρώτης αιτήσεώς του για χορήγηση ασύλου.

95. Κατά συνέπεια, μολονότι, όπως προαναφέρθηκε, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, της ενδεικτικής προθεσμίας για τη διαδικασία εξέτασης, που προβλέπεται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/85, και, αφετέρου, της προθεσμίας για τη διαδικασία προσφυγής που μπορούν να ορίσουν τα κράτη μέλη, όπως προβλέπεται στο άρθρο 39, παράγραφος 4, της ως άνω οδηγίας, και μολονότι συντάσσομαι με την άποψη της Επιτροπής ότι η οδηγία 2005/85 δεν ορίζει αποκλειστική προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να ληφθεί οριστική απόφαση, τίθεται, ωστόσο, το ζήτημα κατά πόσον το μεγαλύτερο των τρισήμισι ετών ανωτέρω χρονικό διάστημα συνιστά εύλογη προθεσμία.

96. Φρονώ ότι τούτο δεν ισχύει και δη για τους ακόλουθους λόγους.

⁵⁹ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 28ης Ιουλίου 2011, Samba Diouf (C-69/10, EU:C:2011:524, σκέψη 29), και της 31ης Ιανουαρίου 2013, D. και A. (C-175/11, EU:C:2013:45, σκέψη 63).

⁶⁰ Πρβλ. απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2013, D. και A. (C-175/11, EU:C:2013:45, σκέψη 65).

⁶¹ Απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2013, D. και A. (C-175/11, EU:C:2013:45, σκέψη 60).

⁶² Το άρθρο 39, παράγραφος 4, της οδηγίας 2005/85 είναι πανομοιότυπο με το άρθρο 46, παράγραφος 10, της οδηγίας 2013/32 η οποία δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω.

2. Επί της παράλειψης λήψεως αποφάσεως εντός εύλογης προθεσμίας

97. Κατά πρώτον, είναι, ασφαλώς, αληθές ότι, ελλείψει κανόνων του δικαίου της Ένωσης σχετικά με τους όρους της διαδικασίας εξετάσεως αιτήσεως παροχής διεθνούς προστασίας, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να είναι αρμόδια, σύμφωνα με την αρχή της διαδικαστικής αυτονομίας, να ρυθμίζουν το ζήτημα αυτό, διασφαλίζοντας παράλληλα τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και την πλήρη αποτελεσματικότητα των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης περί διεθνούς προστασίας⁶³.

98. Ωστόσο, θα ήθελα να επισημάνω, αφενός, ότι η αποτελεσματική πρόσβαση στο καθεστώς της διεθνούς προστασίας επιτάσσει, κατά το Δικαστήριο, η αίτηση να εξετάζεται εντός εύλογου προθεσμίας⁶⁴. Πράγματι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας Υ. Bot, οι αιτήσεις για παροχή ασύλου και για επικουρική προστασία «πρέπει να υπόκεινται σε ενδεδειγμένο έλεγχο εντός εύλογης προθεσμίας, καθότι η ταχύτητα της διαδικασίας συμβάλλει όχι μόνο στην ασφάλεια δικαίου του αιτούντος αλλά και στην ενσωμάτωσή του»⁶⁵.

99. Συναφώς, πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να ληφθεί υπόψη τόσο η διάρκεια της διαδικασίας εξέτασης των αιτήσεων ενώπιον της αποφαινόμενης αρχής όσο και η διάρκεια της διαδικασίας προσφυγής ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, εν προκειμένω, του IPO και του IPAT, αντιστοίχως.

100. Επισημαίνω, αφετέρου, ότι το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι το κατά το άρθρο 41 του Χάρτη δικαίωμα χρηστής διοικήσεως αποτελεί έκφανση γενικής αρχής του δικαίου της Ένωσης. Επομένως, οι απαιτήσεις που απορρέουν από το δικαίωμα χρηστής διοικήσεως, ιδίως το δικαίωμα κάθε προσώπου στην αμερόληπτη και εντός εύλογου προθεσμίας εξέταση των υποθέσεών του, έχουν εφαρμογή στο πλαίσιο διαδικασίας για τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα ή για την παροχή της επικουρικής προστασίας, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, εκ μέρους της αρμόδιας εθνικής αρχής⁶⁶.

101. Τούτο σημαίνει ότι η συνολική διάρκεια μιας διαδικασίας ασύλου ή διεθνούς προστασίας πρέπει να σέβεται το δικαίωμα χρηστής διοικήσεως, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 41 του Χάρτη, και την αποτελεσματικότητα του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι «[κ]άθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικασθεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως»⁶⁷. Πρέπει επίσης να επισημάνω ότι, λαμβάνοντας υπόψη την ατομική κατάσταση των αιτούντων άσυλο ή διεθνή προστασία, το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται ο αιτών οφείλει, συνεπώς, να διασφαλίσει ότι δεν επιδεινώνεται η κατάσταση προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του αιτούντος με αδικαιολόγητα χρονοβόρες διαδικασίες εξέτασης.

⁶³ Βλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2014, Ν. (C-604/12, EU:C:2014:302, σκέψη 41).

⁶⁴ Πρβλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2014, Ν. (C-604/12, EU:C:2014:302, σκέψη 45).

⁶⁵ Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Υ. Bot στην υπόθεση Μ. (C-277/11, EU:C:2012:253, σημείο 115).

⁶⁶ Πρβλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2014, Ν. (C-604/12, EU:C:2014:302, σκέψεις 49 και 50). Βλ., επίσης, Reneman, M., «Judicial Review of the Establishment and Qualification of the Facts», *EU Asylum Procedures and the Right to an Effective Remedy*, Hart Publishing, Λονδίνο, 2014, σ. 249 έως 293, ιδίως σ. 288.

⁶⁷ Η υπογράμμιση δική μου.

102. Κατά δεύτερον, όσον αφορά τη δικαιολόγηση μιας τέτοιας μη εύλογης προθεσμίας, υπενθυμίζω ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλεστεί νομοθετικές τροποποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της κύριας δίκης για να δικαιολογήσει τη μη τήρηση της υποχρεώσεώς του να αποφαινείται επί των αιτήσεων ασύλου ή διεθνούς προστασίας εντός εύλογης προθεσμίας⁶⁸.

103. Κατά τρίτον, τέλος, όσον αφορά το ζήτημα αν η μη τήρηση εύλογης προθεσμίας μπορεί, αφ' εαυτής, να δικαιολογήσει την ακύρωση της απορριπτικής αποφάσεως επί αιτήσεως ασύλου ή διεθνούς προστασίας, συμφωνώ με την Επιτροπή ότι η μη συμμόρφωση με την υποχρέωση εκδόσεως αποφάσεως επί των αιτήσεων αυτών εντός εύλογης προθεσμίας δεν αποτελεί βάσιμο λόγο για να κριθεί, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης στο άρθρο 39 της οδηγίας 2005/85 προσφυγής, αν η άρνηση χορηγήσεως διεθνούς προστασίας συνάδει με τους κανόνες και τα κριτήρια που θεσπίζει η οδηγία 2004/83.

104. Ειδικότερα, σκοπός της προσφυγής του άρθρου 39 της οδηγίας 2005/85 είναι η έκδοση αποφάσεως σχετικά με το αν ορθώς η αποφαινόμενη αρχή έκρινε ότι ο αιτών δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις για την παροχή διεθνούς προστασίας. Συναφώς, το ζήτημα αν ένα πρόσωπο πράγματι χρήζει ή όχι τέτοιας προστασίας πρέπει να εκτιμάται βάσει των οριζόμενων στην οδηγία 2004/83 κριτηρίων περί χορηγήσεως διεθνούς προστασίας. Το γεγονός ότι η απόφαση σχετικά με την ανάγκη διεθνούς προστασίας δεν ελήφθη εντός εύλογης προθεσμίας είναι άνευ σημασίας για την ως άνω εκτίμηση και δεν μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την έκδοση αποφάσεως περί χορηγήσεως προστασίας.

105. Τούτου λεχθέντος, υπενθυμίζω ότι η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 47 του Χάρτη διευκρινίζει ότι «[κ]άθε πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να συμβουλευέται δικηγόρο και να του αναθέτει την υπεράσπιση και εκπροσώπησή του»⁶⁹. Κατά πάγια νομολογία, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας συνιστά θεμελιώδη αρχή του δικαίου της Ένωσης⁷⁰. Εν προκειμένω, εάν η συνολική διάρκεια της διαδικασίας συνεπάγεται προσβολή των δικαιωμάτων υπεράσπισης του αιτούντος ασύλο και διεθνή προστασία, η μη τήρηση της εύλογης προθεσμίας με συνέπεια την ως άνω προσβολή μπορεί να δικαιολογήσει, αυτή καθεαυτήν, την ακύρωση της απορριπτικής αποφάσεως επί των εν λόγω αιτήσεων, πράγμα που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει⁷¹.

Δ. Επί της γενικής αξιοπιστίας του αιτούντος (έβδομο προδικαστικό ερώτημα)

106. Με το έβδομο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν μια ψευδής δήλωση στο πλαίσιο της αρχικής αιτήσεως, την οποία ο αιτών ανακάλεσε με την πρώτη ευκαιρία, δικαιολογεί την αμφισβήτηση της αξιοπιστίας του.

⁶⁸ Πρβλ., επί του δικαιώματος ασύλου, απόφαση της 9ης Ιουλίου 2009, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-272/08, μη δημοσιευθείσα, ΕΥ:C:2009:442, σκέψη 10 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Βλ., επίσης, απόφαση της 19ης Απριλίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-297/11, μη δημοσιευθείσα, ΕΥ:C:2012:228, σκέψη 14).

⁶⁹ Σύμφωνα με το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Χάρτη, ο σεβασμός των δικαιωμάτων της υπεράσπισης διασφαλίζεται σε κάθε κατηγορούμενο.

⁷⁰ Απόφαση Μ. (σκέψη 81 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁷¹ Στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32 η οποία δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω, βλ. απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, *Togubaogon* (C-556/17, ΕΥ:C:2019:626, σκέψη 59 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), σχετικά με την υποχρέωση κάθε κράτους μέλους να διαμορφώνει την εθνική του νομοθεσία κατά τέτοιον τρόπο ώστε, κατόπιν ακυρώσεως της αρχικής αποφάσεως και σε περίπτωση αναπομπής του φακέλου στο οιοδήποτε δικαστικό ή διοικητικό όργανο, να εκδίδεται νέα απόφαση εντός σύντομου χρόνου και η απόφαση αυτή να είναι σύμφωνη με την εκτίμηση που περιλαμβάνεται στην ακυρωτική δικαστική απόφαση.

107. Υπενθυμίζω ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 προβλέπει τη δυνατότητα των κρατών μελών να κρίνουν ότι ο αιτών υπέχει υποχρέωση να τεκμηριώσει την αίτηση διεθνούς προστασίας, υποχρέωση η οποία συνίσταται, κατά το Δικαστήριο, στο «να υποβάλει όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία»⁷². Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της ως άνω οδηγίας ορίζει τα εν λόγω στοιχεία ως τα συνιστάμενα, μεταξύ άλλων, «σε δηλώσεις του αιτούντος και σε όλα τα έγγραφα που έχει ο αιτών στη διάθεσή του». Επιπλέον, από το άρθρο 4, παράγραφος 5, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι, οσάκις ορισμένες πτυχές των δηλώσεων του αιτούντος δεν τεκμηριώνονται με έγγραφα ή άλλες αποδείξεις⁷³, οι πτυχές αυτές δεν χρειάζονται επιβεβαίωση, όταν πληρούνται σωρευτικώς πέντε προϋποθέσεις, μία εκ των οποίων έγκειται στο ότι «η γενική αξιοπιστία του αιτούντος είναι αποδεδειγμένη»⁷⁴.

108. Ωστόσο, σημειώνω ότι ούτε η οδηγία 2004/83 ούτε η οδηγία 2005/85 διευκρινίζουν τι νοείται ως «αξιοπιστία» και ουδεμία ένδειξη παρέχουν σχετικά με τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση της «γενικής αξιοπιστίας» του αιτούντος από τις εθνικές αρχές και τα αρμόδια δικαστήρια.

109. Σύμφωνα με την HCR, «[η] αξιοπιστία θεωρείται αποδεδειγμένη όταν ο αιτών υποβάλλει μια συνεπή και ευλογοφανή αίτηση η οποία δεν έρχεται σε αντίθεση με διαθέσιμα γενικά στοιχεία και η οποία μπορεί, επομένως, σε γενικές γραμμές, να γίνει πιστευτή»⁷⁵. Από τον ορισμό αυτό προκύπτει ότι τα ανωτέρω κριτήρια αντιστοιχούν σε μία εκ των σωρευτικών προϋποθέσεων του άρθρου 4, παράγραφος 5, της οδηγίας 2004/83, ήτοι ότι «οι δηλώσεις του αιτούντος θεωρούνται συνεπείς και ευλογοφανείς και δεν έρχονται σε αντίθεση με διαθέσιμα ειδικά και γενικά στοιχεία που αφορούν την περίπτωση του»⁷⁶. Φρονώ, επομένως, ότι ο ορισμός αυτός δεν ασκεί επιρροή για τον καθορισμό του κριτηρίου της «γενικής αξιοπιστίας», κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 5, στοιχείο ε', της ως άνω οδηγίας. Απεναντίας, από τον ορισμό αυτό συνάγω το συμπέρασμα ότι το εν λόγω κριτήριο πρέπει να εκτιμηθεί από την αποφαινόμενη αρχή στο πλαίσιο της υποχρεώσεώς της να προβαίνει σε εξατομικευμένη αξιολόγηση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, την ατομική κατάσταση και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της εν λόγω οδηγίας.

110. Συναφώς, επισημαίνω ότι το Δικαστήριο έχει υπενθυμίσει την υποχρέωση που επιβάλλεται στις αρμόδιες αρχές, δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2005/85 και του άρθρου 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/83⁷⁷, να διεξάγουν τις συνεντεύξεις συνεκτιμώντας τις προσωπικές ή γενικές συνθήκες που περιβάλλουν την αίτηση,

⁷² Απόφαση Μ. (σκέψη 65).

⁷³ Πρόκειται, μεταξύ άλλων, για προφορικές, έγγραφες, οπτικές, ηχητικές αποδείξεις ή έγγραφα. Βλ. έκθεση της HCR, «Beyond Proof, Credibility Assessment in EU Asylum Systems: Full Report», Μάιος 2013, διαθέσιμη στη διαδικτυακή διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/519b1fb54.html>.

⁷⁴ Άρθρο 4, παράγραφος 5, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83. Η υπογράμμιση δική μου.

⁷⁵ Βλ. UNHCR, *Note on the Burden and Standard of Proof in Refugee Claims*, 16 Δεκεμβρίου 1998, σημείο 11, που διατίθεται στη διαδικτυακή διεύθυνση: <https://www.refworld.org/pdfid/3ae6b3338.pdf>.

⁷⁶ Άρθρο 4, παράγραφος 5, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/83 (η υπογράμμιση δική μου).

⁷⁷ Το άρθρο 13 της οδηγίας 2005/85 ορίζει τις προϋποθέσεις της προσωπικής συνέντευξης. Μεταξύ άλλων, πρόκειται για την εξασφάλιση ότι οι προσωπικές συνεντεύξεις διεξάγονται σε συνθήκες που επιτρέπουν στους αιτούντες να εκθέσουν διεξοδικά τους λόγους των αιτήσεών τους. Συνεπώς, τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε το πρόσωπο που διεξάγει τη συνέντευξη να διαθέτει τα κατάλληλα προσόντα και οι αιτούντες να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες διερμηνέα για να τους επικουρήσει.

συμπεριλαμβανομένης της ευαισθησίας του αιτούντος, και να πραγματοποιούν την εκτίμησή τους σε εξατομικευμένη βάση, λαμβάνοντας υπόψη την ατομική κατάσταση και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος⁷⁸.

111. Στο πλαίσιο αυτό, το γεγονός ότι ο αιτών προέβη σε ψευδή δήλωση δεν σημαίνει από μόνο του ότι η δήλωση αυτή είναι ουσιώδης ή καθοριστική για την έκβαση της αίτησης, εάν δεν υφίστανται πρόσθετοι παράγοντες που να υποδεικνύουν ότι οι ισχυρισμοί του αιτούντος είναι αβάσιμοι⁷⁹. Πράγματι, υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους ο αιτών μπορεί να έχει υποβάλει ψευδή δήλωση⁸⁰. Επομένως, σε περίπτωση που ένα αποδεικτικό στοιχείο έρχεται σε αντίφαση με τις δηλώσεις του αιτούντος, ο χειριστής πρέπει να χειριστεί αυτό το ζήτημα και να δώσει στον αιτούντα τη δυνατότητα να εξηγήσει τις ασυνέπειες⁸¹.

112. Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η αίτηση του αναιρεσειόντος της κύριας δίκης στηρίχθηκε αρχικώς σε μία μόνον ψευδή δήλωση και ότι ο αναιρεσειών ανακάλεσε τη δήλωση αυτή παρέχοντας εξηγήσεις με την πρώτη ευκαιρία που παρουσιάστηκε. Επιπλέον, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι τα προβλήματα ψυχικής υγείας από τα οποία φαίνεται να πάσχει ο αναιρεσειών της κύριας δίκης μπορεί να επηρέασαν την αρχική του δήλωση.

113. Ως εκ τούτου, συμφωνώ με την Επιτροπή ότι δεν θα ήταν σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας να θεωρηθεί, με βάση μία και μόνον ψευδή δήλωση την οποία ο αναιρεσειών εξήγησε και ανακάλεσε με την πρώτη ευκαιρία που του παρασχέθηκε, ότι ο αναιρεσειών δεν είναι αξιόπιστος.

VII. Προτάσεις

114. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει την ακόλουθη απάντηση στο High Court (ανώτερο δικαστήριο, Ιρλανδία):

1) Το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχεία α' έως γ', της οδηγίας 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα,

έχει την έννοια ότι:

⁷⁸ Απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Α κ.λπ. (C-148/13 έως C-150/13, EU:C:2014:2406, σκέψη 70). Όπως ορθώς επισήμανε η γενική εισαγγελέας E. Sharpston με τις προτάσεις της στις εν λόγω συνεκδικασθείσες υποθέσεις Α κ.λπ. (C-148/13 έως C-150/13, EU:C:2014:2111, σημείο 74), οι οποίες αφορούσαν την έκταση της αξιολόγησης όσον αφορά την αξιοπιστία του προβαλλόμενου από τον αιτούντα άσυλο γενετήσιου προσανατολισμού και, ειδικότερα, τους περιορισμούς του άρθρου 4 της οδηγίας 2004/83 και των άρθρων 3 και 7 του Χάρτη που ισχύουν για την αξιολόγηση αυτή, «[ο]ι ειλικρινείς αιτούντες άσυλο συχνά αναγκάζονται να ζητήσουν άσυλο επειδή έχουν υποστεί δοκιμασίες και έχουν υπομείνει δύσκολες και καταπιεστικές συνθήκες. Είναι συχνά απαραίτητο η ενδεχόμενη αμφιβολία να αποβγαίνει υπέρ αυτών, όταν πρόκειται για την αξιολόγηση της αξιοπιστίας των δηλώσεών τους και των εγγράφων που υποβάλλονται προς στήριξη των δηλώσεων αυτών».

⁷⁹ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, *Δικαστική ανάλυση: Αξιολόγηση αποδεικτικών στοιχείων και αξιοπιστίας στο πλαίσιο του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου*, EASO, 2018, σ. 79.

⁸⁰ Μεταξύ άλλων, η κράτηση, ο εξαναγκασμός, η έλλειψη αυτονομίας, εσφαλμένες συμβουλές, ο φόβος, η απελπισία ή η άγνοια. Βλ., συναφώς, έκθεση της HCR, «Beyond Proof, Credibility Assessment in EU Asylum Systems: Full Report», όπ.π., σ. 213.

⁸¹ Πρβλ. Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, *Πρακτικός οδηγός της EASO: Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων*, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2016, σ. 23 επ.

υποχρεώνει την αποφαινόμενη αρχή να λαμβάνει, αφενός, ακριβείς και επικαιροποιημένες πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής του αιτούντος άσυλο και διεθνή προστασία και, αφετέρου, όταν υπάρχουν ενδείξεις για προβλήματα ψυχικής υγείας που ενδέχεται να οφείλονται σε τραυματικό γεγονός το οποίο επήλθε στη χώρα αυτή, ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη σχετικά με την ψυχική του υγεία, εφόσον τη θεωρεί χρήσιμη ή αναγκαία για την αξιολόγηση της αιτήσεως.

- 2) Το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχεία α' έως γ', της οδηγίας 2004/83/ΕΚ, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', και το άρθρο 39 της οδηγίας 2005/85/ΕΚ, καθώς και με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχει την έννοια ότι:

επιβάλλει στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, λαμβανομένης υπόψη της υποχρέωσής του να διασφαλίζει πραγματική προσφυγή κατά της αποφάσεως της αποφαινόμενης αρχής, να λαμβάνει, αφενός, ακριβείς και επικαιροποιημένες πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής του αιτούντος άσυλο και διεθνή προστασία και, αφετέρου, όταν υπάρχουν ενδείξεις για προβλήματα ψυχικής υγείας που ενδέχεται να οφείλονται σε τραυματικό γεγονός το οποίο επήλθε στη χώρα αυτή, ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη σχετικά με την ψυχική του υγεία, εφόσον τη θεωρεί χρήσιμη ή αναγκαία για την αξιολόγηση της αιτήσεως.

Δεδομένης της σημασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που διακυβεύονται στο πλαίσιο μιας αιτήσεως ασύλου και διεθνούς προστασίας, σε περίπτωση παραβάσεως της υποχρέωσής της αποφαινόμενης αρχής και του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου να προβούν σε δέουσα εξέταση της αιτήσεως, το βάρος της απόδειξης ότι οι αποφάσεις τους θα μπορούσαν να είναι διαφορετικές εάν δεν υφίστατο η εν λόγω παράβαση δεν πρέπει να βαρύνει τον αιτούντα.

- 3) Όταν η συνολική διάρκεια της διαδικασίας χορηγήσεως καθεστώτος πρόσφυγα και διεθνούς προστασίας οδηγεί σε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας του αιτούντος καθεστώτος πρόσφυγα και διεθνή προστασία, η μη τήρηση της εύλογης προθεσμίας μπορεί να δικαιολογήσει, αφ' εαυτής, την ακύρωση της αποφάσεως περί απορρίψεως των εν λόγω αιτήσεων, γεγονός το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επικαλεστούν τροποποιήσεις της νομοθεσίας οι οποίες επήλθαν κατά τη διάρκεια της ως άνω διαδικασίας προκειμένου να δικαιολογήσουν τη μη συμμόρφωσή τους με την υποχρέωση που υπέχουν να αποφαίνονται επί των αιτήσεων παροχής διεθνούς προστασίας εντός εύλογης προθεσμίας.

- 4) Το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο γ', και παράγραφος 5, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83,

έχει την έννοια ότι:

ψευδής δήλωση στο πλαίσιο της αρχικής αιτήσεως για την αναγνώριση καθεστώτος πρόσφυγα, την οποία ο αιτών ανακάλεσε με την πρώτη ευκαιρία, αφού έδωσε εξηγήσεις, δεν δικαιολογεί την αμφισβήτηση της γενικής αξιοπιστίας του.